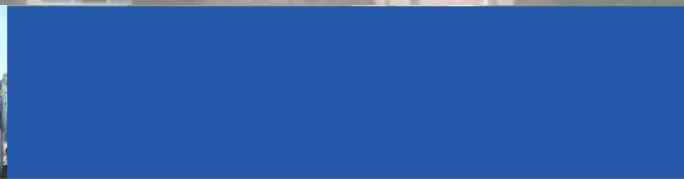

Gemeente **Heerde**

2019 Voorjaarsnota en Perspectiefnota 2020-2023

→ www.heerde.nl

Inhoudsopgave

INHOUDSOPGAVE	4
INLEIDING	6
MEERJAREN-PERSPECTIEF	7
UITKOMSTEN BURGERPARTICIPATIE OMBUIGINGEN	8
RISICOPARAGRAAF	10
1. BESTUUR	11
Bestuur	11
Veiligheid	12
2. BEDRIJFSVOERING	15
Financiën	15
Uitvoering Grondbeleid	16
Burgerzaken	16
Basisregistratie	17
Streekarchivariaat	18
3. (OPENBARE) RUIMTE, ONDERNEMEN EN WONEN	19
Duurzaamheid	19
Economie	19
Toerisme.....	20
Bouwen en wonen	21
Ruimtelijke ontwikkeling	22
Accommodaties	23
Gebiedsontwikkeling	25
Beheer en Onderhoud	25
Bosbeheer.....	28
4. SOCIAAL MAATSCHAPPELIJK	29
Preventie	29
Onderwijs en Educatie	29
Onderwijshuisvesting.....	31
Kunst, cultuur en media	32
Sport.....	33
Accommodaties SMV	33
Informatie en toegang sociaal domein.....	35
Jeugdhulp individuele voorzieningen	35
Jeugdhulp overige voorzieningen	36
Participatie en Werk	38
Inkomen	38

Wmo maatwerkvoorzieningen	40
Wmo algemene voorzieningen	41
OVERZICHT OVERHEAD.....	44
ALGEMENE DEKKINGSMIDDELEN	48
ONVOORZIEN.....	52
MEERJARENINVESTERINGPLAN 2020-2023	53
MEERJARENKAPITAALLASTEN 2020-2023	54
FINANCIËLE KADERS	55
DETAILOVERZICHT MUTATIES PER CATEGORIE	61
OVERZICHT OMBUIGINGSVOORSTELLEN	68
AFKORTINGENLIJST	73

Inleiding

Aanleiding

Voor u ligt de voorjaarsnota 2019 en de perspectiefnota 2020-2023 in één document. In dit document is getracht om een financiële doorkijk te geven voor het lopende jaar en de jaren erna. Bij het onderdeel 'Meerjarenperspectief' is hiervan een samenvatting opgenomen. In de volgende onderdelen wordt per programma een toelichting op de budgetbijstellingen gegeven; hierbij is een uitsplitsing gemaakt in 'harde onvermijdbare claims'; 'harde claims met dekking'; 'realistisch ramen'; 'overige claims' en 'meevallers'. Gelet op de financiële situatie waarin de gemeente Heerde zich bevindt is er geen nieuw beleid opgenomen. Bij het volgende onderdeel is in hoofdlijnen het investeringsplan en de daaruit voortvloeiende kapitaallasten weergegeven. Afgesloten wordt met de financiële kaders; een opsomming van de financieel-technische uitgangspunten waarmee bij het opstellen van de begroting rekening mee moet worden gehouden.

Leeswijzer

In dit document zijn de voorjaarsnota en perspectiefnota **volledig geïntegreerd**. De bij- en aframingen 2019 hebben allemaal betrekking op de voorjaarsnota; de bij- en aframingen voor de jaren 2020-2022 hebben betrekking op de perspectiefnota. Bij de diverse onderdelen worden deze mutaties naast elkaar in tabelvorm weergegeven. Tevens worden de realisatiecijfers uit 2018 en de budgetten van de primitieve begroting 2019 getoond.

Bij het onderdeel '**Meerjarenperspectief**' zijn de bijstellingen van de budgetten in categorieën onderverdeeld. Bij de toelichtingen op de budgetbijstellingen bij de diverse onderdelen is het nummer van de desbetreffende categorie aan het eind van de regel tussen haakjes weergegeven.

Bij de '**Risicoparagraaf**' zijn ontwikkelingen genoemd waarvan nog geen financiële vertaling is te maken en/of bestuurlijke besluitvorming vereist is. De verschillende (programma)onderdelen bevatten toelichtingen op iedere budgetaanpassing. Het boekwerk wordt afgesloten met een '**Investeringsplan**' en een uiteenzetting van de '**Financiële kaders**'.

Meerjarenperspectief

Meerjarenraming

Vertrekpunt betreft de vastgestelde ramingen 2019-2022. Die zijn in de afgelopen periode geactualiseerd op basis van het principe 'realistisch ramen', d.w.z. alle (exploitatie)budgetten zijn onder de loep genomen en afgezet tegenover de laatste inzichten, alsook is de (meerjaren)investeringslijst op onderdelen gemuteerd.

Deze handeling heeft geresulteerd in een groot aantal bijstellingen met een fors kostenverhogend karakter.

Omwille van het overzicht hebben wij de opbrengst van het 'realistisch ramen' verdeeld in enkele categorieën, te weten:

1. Onvermijdbare en niet beïnvloedbare meerkosten;
2. Meerkosten met 'eigen' dekking;
3. Realistische meerkosten;
4. Meerkosten met karakter nieuw beleid of wensen (overige claims);
5. Meevallers.

In onderstaand overzicht is het saldo van elke categorie opgenomen.

	<u>2019</u>	<u>2020</u>	<u>2021</u>	<u>2022</u>
Begrotingssaldi vorige meerjarenraming	-35.767	-26.590	-224.333	-204.056
1. Onvermijdbare/niet beïnvloedbare meerkosten	673.493	656.712	688.672	658.967
2. Meerkosten met 'eigen' dekking	-9.418	993	11.408	11.408
3. Realistische meerkosten	272.787	255.848	153.245	153.245
4. Nieuw beleid / wensen	145.620	128.120	128.120	128.120
5. Meevallers	<u>-924.440</u>	<u>-623.342</u>	<u>-601.672</u>	<u>-600.752</u>
Totaal	122.275	391.741	155.440	146.932

Uitkomsten burgerparticipatie ombuigingen

Aanleiding

De resultaten van de voorjaarsnota 2018 en de ramingen voor de begroting 2019 zijn aanleiding geweest om in de zomer van 2018 drastische besluiten te nemen. Er is een budgetfreeze in 2018 afgekondigd en er is een pakket aan maatregelen vastgesteld, dat uiteindelijk in 2022 gerealiseerd moet zijn. De maatregelen zijn in september 2018 onder de aandacht van de raadsbrede commissie gebracht en, voor zover van toepassing, verwerkt in de begroting 2019.

Na de vaststelling van de begroting 2019 is gestart met een traject om voor het begrotingsjaar 2020 en volgende jaren met behulp van inwonerparticipatie tot een sluitende begroting te komen. In januari, februari en maart hebben hiervoor een drietal bijeenkomsten plaatsgevonden, waarvoor 525 inwoners en 80 organisaties zijn uitgenodigd. Daarnaast is in De Schaapskooi een oproep gedaan aan alle inwoners om te reageren op de voorgenomen maatregelen.

Tijdens de informatieavonden hebben 30 inwoners en 50 vertegenwoordigers van organisaties een reactie gegeven op de voorgestelde maatregelen. Het gros van de aanwezige organisaties was vertegenwoordigd door twee personen. Via e-mail en sociaal media zijn 20 reacties binnen gekomen. Zowel inwoners als organisaties zijn gevraagd om ook alternatieve bezuinigingsvoorstellen aan te dragen.

Onze waardering gaat uit naar de inwoners en vertegenwoordigers van organisaties die met ons hebben mee gedacht.

Op basis van de aard van de reacties concluderen wij, dat de reacties een afspiegeling zijn van onze lokale samenleving. Er zijn voor- en tegenstanders van de maatregelen die wij hebben genomen.

Wel zijn er enkele onderwerpen waarop meerdere reacties zijn ontvangen. Hieronder geven wij de onderwerpen aan evenals ons standpunt naar aanleiding van de reacties.

Onderwerp	Standpunt college na inwonerparticipatie.
Cultuurplein	De voorgenomen maatregel om €100.000,- te bezuinigen op het Cultuurplein willen we aanpassen, door de maatregel te splitsen en te verbreden. Ons voorstel aan de gemeenteraad is om een bezuinigingsmaatregel van €50.000,- neer te leggen bij de cultuursector als totaal en het resterende bedrag van €50.000,- mee te geven als opgave voor het programma Sociaal Maatschappelijk.
Bedrijfsvoering	Inwoners en organisaties mogen er van verzekerd zijn dat efficiënt werken een aandachtspunt is in de organisatie; hiervoor is al €300.000,- ingeboekt als bezuiniging. Wanneer deze kosten nog verder kunnen worden verlaagd, dan zullen wij niet nalaten om dit te verwerken in de begroting.
Onderhoud Openbaar Groen	Er zijn weliswaar meerdere reacties ontvangen, maar de inhoud verschilt. Zo zijn er voor- en tegenstanders van verschraling van het onderhoud. De veronderstelling dat natuurlijk beheer van onze bermen tot minder kosten leidt, kunnen wij niet bevestigen. Sterker nog, verschraling van de grond om dit mogelijk te maken, leidt tot

	<p>meerkosten omdat bermmaaisel moet worden afgevoerd. We omarmen het idee om inwoners of bedrijven groen te laten adopteren. De ervaring leert dat dit alleen duurzaam werkt op verzoek van inwoners of bedrijven, waardoor het effect beperkt is. Voorgesteld wordt om geen aanvullende bezuinigingen door te voeren op dit onderdeel.</p>
<p>Inkomsten verwerven door gemeentelijk eigendom te verkopen</p>	<p>Onze bouwgronden maken deel uit van de grondexploitaties en leveren geen extra middelen op, anders dan de bedragen waarmee we jaarlijks rekenen. De vrijkomende locaties staan in de verkoop. Snippergroen wordt op verzoek, voor zover er geen redenen zijn om hiervan af te zien, verkocht.</p>
<p>Vrijwilligers</p>	<p>De oproep om vrijwilligersorganisaties te ontzien en vrijwilligerswerk te stimuleren, delen wij. We hebben dan ook besloten om de voorgenomen maatregel om €5.000,- te bezuinigen op subsidiebedragen onder de €1.000,- terug te draaien.</p>

Risicoparagraaf

Naast de bijstellingen die in de meerjarenramingen zijn verwerkt, worden ontwikkelingen voorzien waarvan ofwel een financiële vertaling nog niet is te maken, ofwel eerst bestuurlijke besluitvorming vereist is (nieuw beleid). De volgende risico's worden geschetst.

Bestuur, bedrijfsvoering en organisatie

- Toename van kosten van verbonden partijen waarop de invloed beperkt is;
- Wettelijke verplichtingen doorontwikkeling ICT die leiden tot extra kosten;
- De daadwerkelijke realisatie van bezuinigingsmaatregelen.

Ruimte

- De kosten van aanschaf, implementatie, beheer en onderhoud van het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO);
- Afname van de leges WABO;
- De kostendekkendheid van de begraafplaatsenexploitatie;
- Formatie en maatregelen in het kader van duurzaamheid;
- De opbrengst van de Grondexploitatie die na een aanvankelijke plus voor de komende jaren af zal lopen.

Sociaal Maatschappelijk

- Open eind financieringen vanuit de Jeugdwet, Wmo2015 en Participatiewet;
- De effecten van de invoering van het abonnementstarief Wmo;
- De uitkomst van de landelijke herverdeling van de rijksmiddelen in het sociaal domein;
- De financiële effecten van het woonplaatsbeginsel jeugd;
- Herverdeling met een positief resultaat of mogelijk extra tekorten bij PlusOV;
- Kapitaallasten van investeringskosten voor onderwijshuisvesting. Gelet op de omvang van de bedragen, vraagt dit een eigen financiële afweging (bijv. inzet deel algemene reserve).

1. Bestuur

Toelichting op programma Bestuur

Dit programma gaat over het besturen van de gemeente en de veiligheid van de inwoners. De raad en het college, bestuurlijke samenwerking, communicatie en rechtsbescherming van inwoners maar ook over openbare orde en veiligheid, de lokale regels in de Algemene Plaatselijke Verordening, de lokale uitvoering van de drank- en horecawet en handhaving, vallen onder dit programma. Ook komt in dit programma inclusief denken aan de orde, om het inclusieve gemeentebrede karakter hiervan te benadrukken.

Bestuur

Toelichting op product Bestuur

Het product Bestuur bestaat uit de subproducten college, raad, griffie en rekenkamerfunctie. Hoofdzakelijk gaat het hier om kosten voor salarissen en vergoedingen, opleidingskosten en representatie. Verder bestaat het product uit de volgende subproducten: (bestuurlijke) samenwerking, inclusief denken, internationale contacten, rechtsbescherming en communicatie.

Wat gaat het kosten?

Exploitatie	Realisatie 2018	Begroting 2019 (P+W)	Bij en aframing 2019	bij en aframing 2020	bij en aframing 2021	bij en aframing 2022
Lasten						
506050 Communicatieplan	12.392	20.420	0	0	0	0
521000 Raad	252.716	275.597	80.000	83.000	83.000	83.000
521050 Griffie	147.159	154.331	0	41.000	41.000	41.000
521100 Rekenkamerfunctie	25.546	19.150	0	0	0	0
521150 College	560.681	637.810	-20.500	-33.500	-33.500	-33.500
521300 Best. samenwerking	90.265	154.650	0	0	0	0
521350 Internationale contacten	10.925	1.760	0	0	0	0
521400 Rechtsbescherming	34.987	42.170	0	0	0	0
Totaal Lasten	1.134.671	1.305.888	59.500	90.500	90.500	90.500
Baten						
521000 Raad	-600	0	0	0	0	0
521150 College	-2.898	0	0	0	0	0
521400 Rechtsbescherming	-60.000	0	0	0	0	0
Totaal Baten	-63.498	0	0	0	0	0
Resultaat	1.071.173	1.305.888	59.500	90.500	90.500	90.500

Toelichting op de lasten en baten bestuur

Lasten

Bij het product Bestuur moet voor 2019 **€59.500,-** worden bijgeraamd. Voor de jaren erna is de bijstelling **€90.500,-**. Hieronder volgt de toelichting voor deze bijramingen.

521000 Raad

De rechtspositie van raadsleden is aangepast; de vergoedingen moeten hiermee overeenkomstig structureel worden verhoogd met €80.000,- (1).

Het studiebudget voor de raad is beperkt; hiervan is in het verleden ook weinig gebruik gemaakt. Om de mogelijkheden te verruimen is het gewenst om dit budget structureel vanaf 2020 met €3.000,- bij te ramen (3).

521050 Griffie

De uitbreiding van de griffie (uitbreiding 15,5 uur, totaal 18 uur incl. vacature RKC) moet structureel in de begroting verwerkt worden vanaf 2020. De meerkosten hiervoor bedragen €50.000,-; het hiervoor gereserveerde vacaturebudget van €10.000,- kan komen te vervallen (5).

Als gevolg van de griffie-uitbreiding moet ook het opleidingsbudget structureel met €1.000,- worden verhoogd (3).

521150 College

De benoeming van de nieuwe burgemeester brengt extra incidentele (woon) lasten van €13.000,- met zich mee (3).

In de collegevergadering van 4 september 2018 is besloten om de kosten van de Human Capitol Agenda, €33.500,- per jaar, te bekostigen uit het opgenomen nieuw beleid uit het collegeprogramma. Deze post is daarom verlaagd met genoemd bedrag (2).

Veiligheid

Toelichting op product veiligheid

Het product Veiligheid bestaat uit de subproducten brandweer, crisisbeheersing, openbare orde en veiligheid, opvang huisdieren, APV, drank en horecawet en handhaving. De lasten op dit product hebben voor een groot deel betrekking op de brandweertaken in VNOG-verband. Daarnaast worden legesopbrengsten binnen dit product verantwoord.

Wat gaat het kosten?

Exploitatie	Realisatie 2018	Begroting 2019 (P+W)	Bij en aframing 2019	bij en aframing 2020	bij en aframing 2021	bij en aframing 2022
Lasten						
502020 Brandweergarage Heerde	596	61.032	61.032	62.130	63.250	64.390
502040 Brandweergarage Wapenveld	31.549	26.392	0	900	900	900
523000 Brandweer	942.161	963.565	27.094	57.033	54.489	53.349
523050 Crisisbeheersing	29.490	38.073	0	0	0	0
523100 Openbare orde & Veiligheid	106.623	114.186	7.500	7.500	7.500	7.500
523150 APV	135.945	143.736	0	0	0	0
523200 Drank- en horecawet	36.232	37.693	0	0	0	0
545150 Handhaving Bouwen	176.863	185.792	0	0	0	0
545300 Handhaving Milieubeheer	7.267	7.684	0	0	0	0
551300 Opgang huisdieren	4.229	10.240	0	0	0	0
Totaal Lasten	1.470.955	1.588.393	95.626	127.563	126.139	126.139
Baten						
523000 Brandweer	-8.261	0	0	-8.000	-8.000	-8.000
523100 Openbare orde & Veiligheid	-5	0	0	0	0	0
523150 APV	-12.078	-13.230	8.500	8.500	8.500	8.500
523200 Drank- en horecawet	0	0	0	0	0	0
545150 Handhaving Bouwen	-2.000	0	0	0	0	0
551300 Opgang huisdieren	0	0	0	0	0	0
Totaal Baten	-22.344	-13.230	8.500	500	500	500
Resultaat	1.448.611	1.575.163	104.126	128.063	126.639	126.639

Toelichting op de lasten en baten veiligheid

Lasten

De lasten zijn bij het product Veiligheid voor 2019 **€95.600,-** verhoogd; voor de jaren erna is de stijging respectievelijk **€127.600,-**; **€126.100** en **€126.100,-**. Hieronder volgt een toelichting op deze bijstellingen.

502020 Brandweergarage Heerde

De brandweerkazerne te Heerde is teruggekocht van de VNOG. De exploitatiekosten voor 2019 €61.000,- oplopend naar €64.400,- in 2023, worden nu weer in de eigen begroting geraamd. Hierdoor vervalt de bijdrage aan de VNOG voor hetzelfde bedrag (zie de toelichting bij de baten) (2).

502040 Brandweergarage Wapenveld

De schoonmaakkosten moeten vanaf 2020 structureel met €900,- worden verhoogd, voornamelijk als gevolg van indexeringen (3).

523000 Brandweer

De verhoging van de VNOG-bijdrage is het gevolg van de financiële reparatie van de begroting van deze organisatie. Dit naar aanleiding van de onderzoeken naar het verlies over het boekjaar 2018. Met deze verhoging zou de begroting weer een realistisch beeld moeten laten zien. De verhoging voor 2019 bedraagt €88.100,- oplopend tot €117.700,- in 2023. Daarentegen worden de exploitatiekosten van de brandweergarage Heerde niet meer in rekening gebracht; een jaarlijkse besparing van ruim €61.000,- (2).

523100 Openbare orde & Veiligheid

Jaarlijkse bijdrage aan Veiligheidshuis wordt vanaf 2019 structureel verhoogd van €9.000,- naar €16.500,- (1).

Baten

De baten zijn bij het product Veiligheid voor 2019 en de jaren erna met **€500,-** verlaagd. Hieronder zijn deze afwijkingen verklaard.

523000 Brandweer

De gemeente Heerde voert ook voor andere gemeenten de controle uit van de brandputten. De bijdrage van €8.000,- die hiervoor jaarlijks wordt ontvangen was niet geraamd; dit is hierbij gecorrigeerd (5).

523150 APV

Er is al jaren een tendens van dalende inkomsten uit leges APV. Met name komt dat doordat geen leges te vragen voor evenementvergunningen. Andere vergunningen worden zo veel als mogelijk voor meerdere jaren afgegeven. Dit geeft wel fluctuaties in de inkomsten om de 4 jaar. Verwacht wordt dat jaarlijks €8.500,- minder aan inkomsten geboekt kunnen worden (3).

2. Bedrijfsvoering

Toelichting op programma Bedrijfsvoering

De gemeente is een betrouwbare rentmeester van de publieke middelen. Uitgangspunt is dat de exploitatie op orde is om jaarlijks te kunnen voldoen aan de voorwaarde van een sluitende begroting. Naast financiën en de financiële uitvoering van het Grondbeleid, vallen onder dit programma de gemeentelijke organisatie, de accommodaties voor gemeentebestuur en ambtelijke organisatie, burgerzaken, het streekarchivariaat, basisregistraties, informatisering en automatisering en elektronische dienstverlening.

Financiën

Toelichting op product Financiën

Het product Financiën bestaat uit de subproducten accountantskosten, belastingen en diverse saldi.

Wat mag het kosten?

Exploitatie	Realisatie 2018	Begroting 2019 (P+W)	Bij en aframing 2019	bij en aframing 2020	bij en aframing 2021	bij en aframing 2022
Lasten						
531000 Accountantskosten	115.760	72.400	0	0	0	0
531700 Forensenbelasting	2.698	0	0	0	0	0
531751 Reserve Precariobelasting	1.067.253	651.510	-70.000	-70.000	-70.000	-70.000
531850 Saldo voor bestemming	0	-11.500	-35.767	-26.590	-224.333	-204.056
531900 Saldo na bestemming	1.883.432	0	0	0	0	0
Totaal Lasten	3.069.143	712.410	-105.767	-96.590	-294.333	-274.056
Baten						
531450 Reserve investeringen en eigen vermogen	-48.026	-51.090	0	0	0	0
Resultaat	3.021.117	661.320	-105.767	-96.590	-294.333	-274.056

Toelichting op de lasten en baten Financiën

Lasten

Bij het product Financiën zijn er 2 oorzaken voor de afname van de lasten van **€105.800,-** in 2019 tot **€274.100,-** in 2020.

531751 Reserve Precariobelasting

De inkomsten uit de precariobelasting zijn met €70.000,- afgeraamd als gevolg van een afname in het aantal meters kabels en leidingen. Omdat deze inkomsten worden toegevoegd aan de reserve is deze ook met hetzelfde bedrag naar beneden bijgesteld (2).

531850 Saldo voor bestemming

Het positieve begrotingsaldo van de vorige meerjarenraming is op deze post teruggeboekt zodat de nieuwe meerjarenraming voor de jaren 2019-2023 kan worden bepaald (5).

Uitvoering Grondbeleid

Toelichting op product uitvoering Grondbeleid

Het voeren van grondexploitaties.

Wat mag het kosten?

Exploitatie	Realisatie 2018	Begroting 2019 (P+W)	Bij en aframing 2019	bij en aframing 2020	bij en aframing 2021	bij en aframing 2022
Lasten						
539000 Grondbeleid	0	142.977	0	0	0	0
539100 Grondexpl. niet bedrijventerreinen	0	14.453	0	0	0	0
Totaal Lasten	0	157.430	0	0	0	0
Baten						
539000 Grondbeleid	-282.000	-636.873	-440.000	-200.000	-200.000	-200.000
Resultaat	-282.000	-479.443	-440.000	-200.000	-200.000	-200.000

Toelichting op de lasten en baten Grondbeleid

Baten

539000 Grondbeleid

Voor 2019 en verder is een doorrekening gemaakt van het te verwachten exploitatievoordeel op de grondexploitaties. Voor 2019 bedraagt deze **€440.000,-**. Voor de jaren erna is hiervoor **€200.000,-** opgenomen. Het werkelijke exploitatievoordeel is naar verwachting hoger (5).

Burgerzaken

Toelichting op product Burgerzaken

Burgerzaken draait om mensen en in de eerste plaats om hun identiteit. Met hun identiteit hebben burgers recht op allerlei voorzieningen en diensten van de overheid. Burgerzaken vervult de rol van 'poortwachter' door het vaststellen en vastleggen van de identiteit bij geboorte of bij binnenkomst van elke nieuwe inwoner van de gemeente. Daarnaast is Burgerzaken door de afgifte van reis- en rijdocumenten een belangrijke speler in de keten van identiteitsvaststelling, identiteitscontrole en identiteitsbescherming.

Wat mag het kosten?

Exploitatie	Realisatie 2018	Begroting 2019 (P+W)	Bij en aframing 2019	bij en aframing 2020	bij en aframing 2021	bij en aframing 2022
Lasten						
525000 Burgerzaken	247.695	251.453	0	0	0	0
525050 Secretarieleges	136.375	54.150	0	0	0	0
525100 Verkiezingen	42.194	45.802	0	-23.670	0	0
525150 Vaccinatie & doodschouw	7.539	11.710	0	0	0	0
Totaal Lasten	433.802	363.115	0	-23.670	0	0
Baten						
525000 Burgerzaken	-462	0	0	0	0	0
525050 Secretarieleges	-329.487	-179.020	0	0	0	0
Totaal Baten	-329.949	-179.020	0	0	0	0
Resultaat	103.854	184.095	0	-23.670	0	0

Toelichting op de lasten en baten Burgerzaken

Lasten

525100 Verkiezingen

Bij het product Burgerzaken is voor 2020 het budget voor de verkiezingen van **€23.700,-** afgeraamd; in dat jaar zijn er geen verkiezingen gepland (5).

Basisregistratie

Toelichting op product Basisregistratie

Gemeente Heerde is (wettelijk) verplicht haar informatievoorziening te baseren op het stelsel van basisregistraties. Basisregistraties borgen een eenmalige invoer en meervoudig gebruik van gegevens. De meest bekende zijn de basisregistraties Personen (BRP), adressen en gebouwen (BAG), basisregistratie WOZ en de basisregistratie voor bedrijven (NHR). In deze basisregistraties staan de algemene gegevens zoals persoonsgegevens, adressen en bedrijfsnamen. In applicaties gebruiken we deze basisgegevens en vullen die aan met taakspecifieke gegevens.

Wat mag het kosten?

Exploitatie	Realisatie 2018	Begroting 2019 (P+W)	Bij en aframing 2019	bij en aframing 2020	bij en aframing 2021	bij en aframing 2022
Lasten						
521450 Basisregistratie	13.135	54.620	8.800	8.800	8.800	8.800
Baten						
521451 Res. Basisregistratie	-22.594	0	0	0	0	0
Resultaat	-9.459	54.620	8.800	8.800	8.800	8.800

Toelichting op de lasten en baten Basisregistratie

Lasten

De lasten zijn bij het product Basisregistratie **€8.800,-** verhoogd. Hieronder volgt een toelichting.

521450 Basisregistratie

Naast reguliere luchtfoto's voor cartering zullen geo-obliek foto's jaarlijks gevlogen worden. Geo-obliek zijn luchtfoto's die aanvullend op de verticale luchtfoto's gebruikt worden. De beelden zijn onder een hoek van 45 graden opgenomen en bezitten veel detail informatie waarmee objecten bekeken kunnen worden vanuit 4 windrichtingen. Het merendeel van de gemeenten gebruikt de beelden hoofdzakelijk voor de inzet bij BGT, BAG en WOZ omdat deze taakvelden te maken hebben en krijgen met onder andere vergunningsvrij bouwen en (voorbereidingen op) de Omgevingswet. Structureel €8.800,- verhogen (3).

Streekarchivariaat

Toelichting op product Streekarchivariaat

De statische archieven van de drie gemeenten (Heerde, Epe en Hattem) zijn samengebracht in één bewaarplaats. Het streekarchief bevindt zich bij het gemeentehuis van Epe. De streekarchivaris voert ook beheer taken als behoudswerkzaamheden uit en verzorgt de inzage mogelijkheid in de studiezaal. Heerde heeft zitting in het bestuur van de gemeenschappelijke regeling. Tevens huurt de gemeente Heerde in Epe ruimte die aan de gestelde eisen voldoet voor het dynamische archief.

Wat mag het kosten?

Exploitatie	Realisatie 2018	Begroting 2019 (P+W)	Bij en aframing 2019	bij en aframing 2020	bij en aframing 2021	bij en aframing 2022
Lasten						
521550 Streekarchivariaat	64.634	74.411	8.000	25.600	25.600	25.600

Toelichting op de lasten en baten Streekarchivariaat

Lasten

De lasten van het product Streekarchivariaat worden voor 2019 **€8.000,-** verhoogd; voor de jaren erna is de verhoging **€25.600,-**. Hieronder volgt een toelichting.

521550 Streekarchivariaat

De kosten voor de huur van de ruimte in het streekarchief zijn niet (meer) begroot. Deze moeten vanaf 2019 structureel worden bijgeraamd met €8.000,- (1).

Voor de ontwikkeling en instandhouding van een e-depot is vanaf 2020 structureel €17.600,- nodig (3).

3. (Openbare) ruimte, ondernemen en wonen

Toelichting op programma (Openbare) ruimte, ondernemen en wonen

Dit programma gaat over duurzaamheid, het beheer en onderhoud van de openbare ruimte en het bos, ruimtelijke ontwikkelingen, economie, recreatie en toerisme en bouwen en wonen. Onder dit programma valt ook het opstellen van de omgevingsvisie, een instrument in het kader van de nog vast te stellen omgevingswet. Met het toepassing van uitnodigingsplanologie hebben we ons al voorbereid op deze wet. Onze rol bij ruimtelijke vraagstukken is daarmee veranderd. De omgevingsvisie maken we samen.

Duurzaamheid

Toelichting op product Duurzaamheid

De kosten van de ambtelijke capaciteit, eventuele externe advisering en de bijdrage aan het energieloket en regiotaken.

Wat mag het kosten?

Exploitatie	Realisatie 2018	Begroting 2019 (P+W)	Bij en aframing 2019	bij en aframing 2020	bij en aframing 2021	bij en aframing 2022
Lasten						
521600 Duurzaamheid	37.022	145.612	75.000	75.000	75.000	75.000

Toelichting op de lasten en baten Duurzaamheid

Lasten

De lasten zijn van het product Duurzaamheid **€75.000,-** verhoogd. Hieronder volgt een toelichting.

521600 Duurzaamheid

De verwachting is dat in het kader van de regionale energiestrategie (RES) (€50.000,-) en de bijbehorende ruimtelijke planvorming, proces- en ondersteuningskosten en participatie (€25.000,-) de nodige extra uitgaven worden gemaakt. Om volwaardig mee te kunnen doen in regionaal verband is daarom een ophoging van de begroting met €75.000,- noodzakelijk (4).

Economie

Toelichting op product Economie

Ambtelijke capaciteit, externe advisering bijdrage vitale vakantieparken, bijdragen aan de Regio Zwolle en de Cleantech Regio, de huur van het plein van de Johanneskerk in Heerde en energieverbruik ten behoeve van de markt.

Wat mag het kosten?

Exploitatie	Realisatie 2018	Begroting 2019 (P+W)	Bij en aframing 2019	bij en aframing 2020	bij en aframing 2021	bij en aframing 2022
Lasten						
533000 Economische zaken	91.174	308.659	33.500	33.500	33.500	33.500
533050 Markten	22.098	20.013	4.500	4.500	4.500	4.500
533100 Festiviteiten	3.208	3.491	0	0	0	0
Totaal Lasten	116.481	332.163	38.000	38.000	38.000	38.000
Baten						
533000 Economische zaken	-2.900	0	0	0	0	0
533050 Markten	-6.761	-21.580	0	0	0	0
533100 Festiviteiten	2.206	-1.230	0	0	0	0
Totaal Baten	-7.456	-22.810	0	0	0	0
Resultaat	109.025	309.353	38.000	38.000	38.000	38.000

Toelichting op de lasten en baten Economie

Lasten

De lasten van product Economie zijn structureel verhoogd **€38.000,-**. Hieronder volgt een toelichting.

533000 Economische zaken

Op grond van het collegebesluit van 10 juli 2018 is besloten om te gaan deelnemen aan de Human Capital Agenda regio Zwolle voor een periode van 5 jaar (2019-2023). Deze bijdrage is vastgesteld op €9,00 per inwoner voor 5 jaar. Voor de jaren 2019 t/m 2023 is dit een bijdrage van €33.500,- per jaar (2).

533050 Markten

De huurkosten van het kerkelijk terrein wat wordt gebruikt door de markt is niet geraamd; deze huur bedraagt €4.500,- per jaar (3).

Toerisme

Toelichting op product Toerisme

Faciliteren van 'Visit Heerde', Visit Veluwe, promotie van Cittaslow en toeristische infrastructuur.

Wat mag het kosten?

Exploitatie	Realisatie 2018	Begroting 2019 (P+W)	Bij en aframing 2019	bij en aframing 2020	bij en aframing 2021	bij en aframing 2022
Lasten						
533200 Toerisme & Recreatie	273.766	386.298	0	16.449	25.347	25.347
533201 Reserve Toerisme & Recreatie	5.077	0	0	0	0	0
Totaal Lasten	278.844	386.298	0	16.449	25.347	25.347
Baten						
533200 Toerisme & Recreatie	-21.547	0	0	0	0	0
Resultaat	257.297	386.298	0	16.449	25.347	25.347

Toelichting op de lasten en baten Toerisme

Lasten

De lasten van product Toerisme zijn verhoogd met **€16.400,-** voor het jaar 2020. Voor de jaren erna is de verhoging **€25.300,-**. Hieronder volgt een toelichting.

533200 Toerisme & Recreatie

Na de aanloopfase dient er rekening mee gehouden te worden dat vanaf 2020 de jaarlijkse bijdrage voor het programma Vitale vakantieparken met €12.000,- zal stijgen tot structureel €23.000,- (1).

Voor het bevaarbaar maken van het Apeldoorns kanaal is de vervanging van bruggen noodzakelijk. Deze investering kost €600.000,-. De kapitaallasten hiervoor bedragen voor 2020 €4.400,- (1/3 deel); voor de jaren erna zijn deze kosten €13.300,- per jaar (3).

Bouwen en wonen

Toelichting op product Bouwen en Wonen

Ambtelijke capaciteit, beheerkosten startersleningen, bijdragen aan externe onderzoeken en aan de regionaal woonruimteverdeelcommissie, kosten voor de woonwagens die op het terrein Krimpenbos staan en leges WABO voor bouwvergunningen.

Wat mag het kosten?

Exploitatie	Realisatie 2018	Begroting 2019 (P+W)	Bij en aframing 2019	bij en aframing 2020	bij en aframing 2021	bij en aframing 2022
Lasten						
545000 Volkshuisvesting	87.189	84.204	10.000	0	0	0
545050 Woonwagenkamp	970	10.265	0	0	0	0
545100 Vergunning & toezicht Bouwen	653.164	396.381	0	0	0	0
545200 Leges WABO	4.659	0	0	0	0	0
545250 Milieubeheer	276.722	316.729	33.246	40.449	42.986	46.563
Totaal Lasten	1.022.704	807.579	43.246	40.449	42.986	46.563
Baten						
545000 Volkshuisvesting	-6.496	0	0	0	0	0
545050 Woonwagenkamp	-3.321	-5.060	0	0	0	0
545200 Leges WABO	-676.936	-503.000	0	0	0	0
545250 Milieubeheer	-57.887	-62.162	0	0	0	0
Totaal Baten	-744.639	-570.222	0	0	0	0
Resultaat	278.065	237.357	43.246	40.449	42.986	46.563

Toelichting op de lasten en baten Bouwen en Wonen

Lasten

De lasten van product Bouwen en Wonen moeten worden verhoogd met **€43.200,-** (2019) oplopend naar **€46.600,-** in 2023. Hieronder volgt een toelichting op de bijstellingen.

545000 Volkshuisvesting

Het college heeft in de vergadering van 9 april 2019 besloten om de raad voor te stellen om €10.000,- extra budget beschikbaar te stellen voor de startnotitie Woonagenda. In 2018 is hiermee een begin gemaakt; de afronding vindt dit jaar plaats. Incidenteel voor 2019 €10.000,- (4).

545250 Milieubeheer

Voor het behandelen en controleren van extra asbestmeldingen moet het budget van de Omgevingsdienst (ODNV) voor 2019 met €33.200,- worden bijgeraamd. Voor de jaren erna stijgt dit bedrag tot €46.600,- in 2023. Dit bedrag is nodig totdat het asbestdakenverbod daadwerkelijk in werking treedt, naar verwachting in 2025 (1).

Ruimtelijke ontwikkeling

Toelichting op product Ruimtelijke ontwikkeling

Ambtelijke capaciteit voor eigen plannen, initiatieven van derden en planschades en externe advisering hierover.

Wat mag het kosten?

Exploitatie	Realisatie 2018	Begroting 2019 (P+W)	Bij en aframing 2019	bij en aframing 2020	bij en aframing 2021	bij en aframing 2022
Lasten						
547000 RO eigen plannen	138.157	211.089	0	0	0	0
547050 RO initiatieven van derden	156.807	144.097	0	0	0	0
547100 RO toezicht handhaving	2.422	2.561	0	0	0	0
547150 Planschades	24.006	25.000	0	0	0	0
547250 Omgevingswet	0	18.125	18.125	122.500	0	0
Totaal Lasten	321.393	400.872	18.125	122.500	0	0
Baten						
547000 RO eigen plannen	-19.014	-33.710	0	0	0	0
547050 RO initiatieven van derden	-108.087	-48.980	0	0	0	0
547150 Planschades	-1.800	-25.000	0	0	0	0
Totaal Baten	-128.901	-107.690	0	0	0	0
Resultaat	192.492	293.182	18.125	122.500	0	0

Toelichting op de lasten en baten Ruimtelijke ontwikkeling

Lasten

De lasten van het product Ruimtelijke ontwikkeling moeten in 2019 worden verhoogd met **€18.100,-** en in 2020 met **€122.500,-**. Hieronder volgt een toelichting.

547250 Omgevingswet

Voor de ontwikkeling van een GEO-visie in verband met de voorbereiding op de invoering van de nieuwe Omgevingswet is voor 2019 een bedrag van €18.100,- en voor 2020 €72.500,- nodig (3).

De invoeringskosten van de nieuwe Omgevingswet voor onze ketenpartners, zoals de Omgevingsdienst en GGD, kosten naar verwachting incidenteel €50.000,- (3).

Accommodaties

Toelichting op product Accommodaties

Betreft accommodaties die zichtbaar en hoorbaar zijn in de openbare ruimte en de vrijkomende locaties als De Hank, 't Honk en Willem-Alexanderschool.

Wat mag het kosten?

Exploitatie	Realisatie 2018	Begroting 2019 (P+W)	Bij en aframing 2019	bij en aframing 2020	bij en aframing 2021	bij en aframing 2022
Lasten						
502060 Carillion	1.227	1.600	0	0	0	0
502080 Podiumvoorziening dorpsplein Heerde	0	1.040	0	0	0	0
502120 Muziekkoepeel Veessen	0	100	0	1.500	1.500	1.500
502180 Stalling werf	12.774	15.390	0	0	0	0
502640 Flessenbergerweg 39	21.311	22.215	0	0	0	0
502680 Villa Jacoba	29.948	40.370	7.500	0	0	0
502740 Nachtegaalweg 48	29.757	21.547	0	0	0	0
549150 Onderhoudsplan gem. accommodaties	146.608	150.392	0	0	0	0
549200 Vrijkomende locaties	343.360	48.500	0	0	0	0
549201 Reserve vrijkomende locaties	642.000	0	0	0	0	0
Totaal Lasten	1.226.984	301.154	7.500	1.500	1.500	1.500
Baten						
502180 Stalling werf	-650	0	0	0	0	0
502640 Flessenbergerweg 39	-11.773	-8.760	0	0	0	0
502680 Villa Jacoba	-17.796	-17.054	0	0	0	0
502740 Nachtegaalweg 48	-691	-1.800	0	0	0	0
549150 Onderhoudsplan gem. accommodaties	-38.651	-36.060	0	0	0	0
549200 Vrijkomende locaties	-1.051.643	-28.860	0	0	0	0
549201 Reserve vrijkomende locaties	-72.550	0	0	-33.087	-33.087	-30.167
Totaal Baten	-1.193.756	-92.534	0	-33.087	-33.087	-30.167
Resultaat	33.228	208.620	7.500	-31.587	-31.587	-28.667

Toelichting op de lasten en baten Accommodaties

Bij het product Accommodaties wordt bij de lasten voor 2019 **€7.500,-** bijgeraamd; voor de jaren erna bedraagt de bijraming **€1.500,-**.

Lasten

502680 Villa Jacoba

Voor het achterstallig onderhoud van de tuin van Villa Jacoba is incidenteel €7.500,- nodig (4).

502120 Muziekkoepeel Veessen

Er is een bestaande afspraak dat de muziekvereniging VIVO jaarlijks een bijdrage ontvangt vanuit de gemeente Heerde voor onderhoudswerkzaamheden. Deze bijdrage, die start in 2020, is vastgesteld op €1.500,- per jaar (3).

Baten

549201 Reserve vrijkomende locaties

Voorgesteld wordt om de afschrijvingskosten van de vrijkomende locaties te dekken uit de reserve gebouwen. Voor 2020 en 2021 is dit een bedrag van **€33.100,-**; voor de jaren erna moet er **€30.200,-** uit de reserve worden onttrokken (5).

Gebiedsontwikkeling

Toelichting op product Gebiedsontwikkeling

De afwikkeling van de projecten Gebiedsontwikkeling Veessen-Wapenveld vindt in 2018 plaats.

Wat mag het kosten?

Exploitatie	Realisatie 2018	Begroting 2019 (P+W)	Bij en aframing 2019	bij en aframing 2020	bij en aframing 2021	bij en aframing 2022
Lasten						
537000 Gebiedsontwikkeling	1.414.605	0	0	0	0	0
Baten						
537000 Gebiedsontwikkeling	-1.663.775	0	0	0	0	0
Resultaat	-249.169	0	0	0	0	0

Toelichting op lasten en baten Gebiedsontwikkeling

Geen opmerkingen.

Beheer en Onderhoud

Toelichting op product Beheer en Onderhoud

Beheer en onderhoud van kapitaalgoederen (wegen, fietspaden, groen, openbare verlichting, riolering, speeltoestellen) en grondzaken.

Wat gaat het kosten?

Exploitatie	Realisatie 2018	Begroting 2019 (P+W)	Bij en aframing 2019	bij en aframing 2020	bij en aframing 2021	bij en aframing 2022
Lasten						
502100 Zoutloods	27.341	0	0	0	0	0
502500 Sportpark Molenbeek	8.094	7.950	0	0	0	0
502520 Sportpark Eeuwlanden	9.890	5.120	0	0	0	0
502540 Sportpark Monnikenbos	8.367	6.630	0	0	0	0
502560 Sportpark Veessen	1.771	1.520	0	0	0	0
502620 Aula en baarhuisjes	17.997	24.730	0	0	0	0
549300 Buitensportaccommodaties	299.239	647.653	0	0	0	0
551000 Gemeentelijke gronden	106.891	67.291	0	0	0	0
551050 Erfpachten	11.082	9.890	0	0	0	0
551100 Kadaster & Landmeten	30.443	50.908	0	0	0	0
551150 Straatreiniging&Gladheidbestrijding	115.095	142.174	0	0	0	0
551200 Beheerplan Wegen	1.220.133	1.636.190	53.000	6.500	0	0
551201 Reserve Beheerplan Wegen	1.108.347	0	0	0	0	0
551220 Gronddepot	32.080	54.659	0	0	0	0
551250 Huisnummering/ straatnaamborden	1.925	1.790	0	0	0	0
551350 Herstel degeneratieschade	119.598	108.616	0	0	0	0
551351 reserve Herstel degeneratieschade	43.000	0	0	0	0	0
551400 Beheerplan Kunstwerken	236.989	250.949	0	0	0	0
551450 Verkeersmaatregelen	106.360	123.556	6.000	9.005	15.015	15.015
551600 Beheerplan Water	81.416	96.725	0	0	0	0
551650 Verkeers- en vervoersplan	37.051	38.356	0	0	0	0
551750 Beheerplan Verlichting	171.982	230.187	0	-10.000	-12.000	-14.000
551800 Beheerplan Openbaar groen	1.062.496	1.073.891	0	0	0	0
551850 Beheerplan Speeltuinen	70.668	77.091	0	0	0	0
551900 Onderhoudsplan Begraafplaatsen	332.690	393.340	0	-24.000	-24.000	-24.000
552000 Onderhoudsplan Reiniging	1.401.056	1.550.995	0	0	0	0
552100 Onderhoudsplan Riolering	1.448.482	1.124.991	0	0	0	0
552200 Huisaansluiting riolering	12.344	1.858	0	0	0	0
Totaal Lasten	8.122.828	7.727.060	59.000	-18.495	-20.985	-22.985
Baten						
502540 Sportpark Monnikenbos	-1.166	0	0	0	0	0
502560 Sportpark Veessen	-369	0	0	0	0	0
549300 Buitensportaccommodaties	-42.182	-52.235	0	0	0	0
551000 Gemeentelijke gronden	-46.677	-73.727	-10.000	0	0	0
551050 Erfpachten	-45.364	-38.899	0	0	0	0
551100 Kadaster & Landmeten	-1.375	-2.130	0	0	0	0
551150 Straatreiniging&Gladheidbestrijding	0	0	0	0	0	0
551200 Beheerplan Wegen	-1.108.347	0	0	0	0	0
551201 Reserve Beheerplan Wegen	-138.158	0	0	0	0	0

551220 Gronddepot	-32.080	-54.659	0	0	0	0
551350 Herstel degeneratieschade	-79.209	-8.750	0	0	0	0
551351 reserve Herstel degeneratieschade	-68.997	-138.000	-53.000	0	0	0
551401 Reserve Beheerplan Kunstwerken	-164.313	-180.657	0	0	0	0
551450 Verkeersmaatregelen	-153	0	0	0	0	0
551550 Inritvergunningen	0	0	0	0	0	0
551650 Verkeers- en vervoersplan	-286	0	0	0	0	0
551750 Beheerplan Verlichting	-4.997	-4.830	0	0	0	0
551800 Beheerplan Openbaar groen	0	0	0	0	0	0
551901 Reserve Begraafplaatsen	-77.885	-43.068	0	24.000	24.000	24.000
551950 Inkomsten begraafplaatsen	-462.760	-497.493	0	0	0	0
552001 Reserve Reiniging	-195.252	-187.002	0	0	0	0
552050 Inkomsten reiniging	-1.686.344	-1.834.670	0	0	0	0
552100 Onderhoudsplan Riolering	0	-66.417	0	0	0	0
552150 Inkomsten riolering	-1.746.421	-1.389.476	0	0	0	0
552200 Huisaansluiting riolering	-1.680	-1.858	0	0	0	0
Totaal Baten	-5.904.014	-4.573.871	-63.000	24.000	24.000	24.000
Resultaat	2.218.814	3.153.189	-4.000	5.505	3.015	1.015

Toelichting op de lasten en baten Beheer en Onderhoud

Lasten

Voor 2019 zijn de lasten bij het product Beheer en Onderhoud **€59.000,-** hoger dan de oorspronkelijke raming; voor de jaren 2020-2022 wordt deze raming met respectievelijk **€18.500,-**, **€21.000,-** en **€23.000,-** naar beneden bijgesteld. Hieronder zijn deze wijzigingen op de begroting toegelicht.

551200 Beheerplan wegen

Vanuit de reserve 'onderhoud wegen' wordt voor 2019 €53.000,- aan het budget toegevoegd. Dit geld is voorgaande jaren ontvangen als vergoeding voor het herstel van degeneratieschade (2).

Voor het jaar 2020 wordt er een verhoging van het budget van €6.500,- geraamd voor incidentele wegininspecties; deze inspecties moeten eens in de 2 jaar worden uitgevoerd (3).

551450 Verkeersmaatregelen

Het budget voor het onderhoud van bebording was per abuis afgeraamd voor 2020 en verder. Met deze structurele bijraming van €6.000,- is dit weer hersteld (3).

De voor 2020 geplande VRI-installatie aan de Brinklaan vergt een investering van €125.000,-. De bijbehorende kapitaallasten zijn in 2020 €3.000,- (1/3 deel) en voor de jaren erna €9.000,- (3).

551750 Beheerplan verlichting en uitvoering

Als gevolg van het vervangen van verlichtingsarmaturen door energiezuinige exemplaren kan de raming van het energieverbruik vanaf 2020 met €10.000,-, jaarlijks oplopend met €2.000,-, worden afgeraamd (5).

551900 Onderhoudsplan begraafplaatsen

Er is nog één medewerker van Lucrato werkzaam op de begraafplaatsen, daarom kan de raming worden verlaagd met €24.000,-. De resterende raming is gebaseerd op de loonwaarde van de betreffende medewerker (2).

Voor 2019 moet er een nieuwe schutting geplaatst worden bij de begraafplaats Wapenveld. De investeringskosten hiervoor bedragen €21.500,-. Deze (meer)kosten worden gedekt uit de reserve.

Baten

De baten van product Beheer en Onderhoud worden voor 2019 met **€63.000,-** verhoogd; de jaren erna is de aframing van het budget **€24.000,-**. Hieronder volgt de specificatie van deze afwijkingen.

551000 Gemeentelijke gronden

In verband met de verkoop van 1 pachtperceel kan de raming voor de grondverkoop voor 2019 met €10.000,- worden verhoogd (5).

551351 Reserve herstel degeneratieschade

De onttrekking uit de reserve van €53.000,- wordt ingezet voor het herstel van de wegen. Dit geld is in voorgaande jaren ontvangen als vergoeding voor degeneratieschade (2).

551901 Reserve begraafplaatsen

De aframing van de loonkosten van €24.000,- bij het onderdeel 'begraven' wordt met de reserve verrekend (zie ook de toelichting bij de uitgavenkant) (2).

Bosbeheer

Toelichting op product Bosbeheer

Het beheer en onderhoud van het gemeentelijk bos- en heidegebied.

Wat mag het kosten?

Exploitatie	Realisatie 2018	Begroting 2019 (P+W)	Bij en aframing 2019	bij en aframing 2020	bij en aframing 2021	bij en aframing 2022
Lasten						
502200 Gebouwen Bosbedrijf	3.208	8.796	0	0	0	0
555000 Bosbeheer	101.653	99.246	0	0	0	0
555050 Recreatiebeheer	11.880	4.129	0	0	0	0
Totaal Lasten	116.741	112.171	0	0	0	0
Baten						
502200 Gebouwen Bosbedrijf	-3.688	-4.475	0	0	0	0
555000 Bosbeheer	-142.854	-145.990	0	0	0	0
Totaal Baten	-146.542	-150.465	0	0	0	0
Resultaat	-29.801	-38.294	0	0	0	0

Toelichting op de lasten en baten Bosbeheer

Geen opmerkingen.

4. Sociaal maatschappelijk

Toelichting op programma Sociaal Maatschappelijk

Het programma Sociaal Maatschappelijk gaat over alles wat mensen in hun directe bestaan raakt en heeft primair betrekking op zorg, welzijn, arbeid, onderwijs, volksgezondheid en vrijetijdsbesteding zoals sport en kunst en cultuur. Het gaat om mensen en de wijze waarop zij in staat zijn om deel te nemen aan de samenleving en invulling geven aan hun eigen verantwoordelijkheid.

Preventie

Toelichting op product Preventie

Onder dit product vallen alle activiteiten die zich richten op preventie en de algemene voorzieningen en die als maatregel opgenomen zijn in het collegeprogramma, voor zowel jeugdigen als volwassenen. Deze producten maken financieel onderdeel uit van de overige producten.

Onderwijs en Educatie

Toelichting op product Onderwijs en Educatie

Vanuit dit budget wordt het onderwijskansenbeleid, leerplichtfunctie en regionaal meld- en coördinatiepunt voortijdig schoolverlaters bekostigd. Daarnaast valt ook de Volwasseneneducatie en aanpak laaggeletterdheid onder dit product. De bekostiging hiervan komt voort uit de WEB-middelen die wij ontvangen vanuit het rijk via centrumgemeente Zwolle. Vanuit dit budget financieren wij formele taallessen, taalstages en de uren voor de taalpuntdocent.

Wat mag het kosten?

Exploitatie	Realisatie 2018	Begroting 2019 (P+W)	Bij en aframing 2019	bij en aframing 2020	bij en aframing 2021	bij en aframing 2022
Lasten						
563000 Lokaal onderwijsbeleid	118.736	97.767	0	0	0	0
563050 Overig lokaal onderwijsbeleid	176.376	264.024	58.037	47.625	37.213	37.213
563150 Volwasseneneducatie	48.880	43.185	0	0	0	0
Totaal Lasten	343.991	404.976	58.037	47.625	37.213	37.213
Baten						
563050 Overig lokaal onderwijsbeleid	-190.501	-263.015	-109.105	-98.695	-88.281	-88.281
563150 Volwasseneneducatie	-47.265	-43.185	0	0	0	0
Totaal Baten	-237.766	-306.200	-109.105	-98.695	-88.281	-88.281
Resultaat	106.226	98.776	-51.068	-51.070	-51.068	-51.068

Toelichting op de lasten en baten Onderwijs & Educatie

Lasten

De lasten voor product Onderwijs en Educatie zijn met **€58.000,-** verhoogd in 2019 aflopen naar **€37.200,-** in 2022. Hieronder volgt een toelichting op deze afwijking.

563050 Overige lokaal onderwijsbeleid

Deze post is bijgeraamd in verband met het ontvangen van meer rijksmiddelen met als doel de VVE meer uren per peuter te kunnen aanbieden. De bijstelling bedraagt voor 2019 €58.000,-; voor 2020 €47.600,- en de jaren erna €37.200,- (2).

Baten

De baten voor product Onderwijs en Educatie worden voor 2019 **€109.100,-** naar boven bijgesteld; voor de jaren erna is dit bedrag **€98.700,-** (2020) aflopend naar **€88.300,-** (2021 en 2022). Hieronder volgt de toelichting.

563050 Overige lokaal onderwijsbeleid

De budgetten voor 'DUI versterking voorschoolse voorziening peuters in onderwijsachterstandenbeleid' is overgeheveld van het subproduct 'Decentralisatieuitkering peuterspeelzaalwerk'. Dit betreft een raming van €31.200,- (2019) aflopend naar €20.800,- (2020) tot €10.400,- (2021 en 2022) (2).

De GOAB-inkomsten kunnen structureel met €77.900,- worden verhoogd (2).

Onderwijshuisvesting

Toelichting op product Onderwijshuisvesting

Wat mag het kosten

Exploitatie	Realisatie 2018	Begroting 2019 (P+W)	Bij en aframing 2019	bij en aframing 2020	bij en aframing 2021	bij en aframing 2022
Lasten						
502325 OBS Pr. Beatrix (F 421)	17.763	17.499	0	0	0	0
502345 OBS De Horsthoek (F 421)	-1.237	40.610	16.000	0	0	0
502365 OBS J. Ligthart (F 421)	35.722	27.754	0	0	0	0
502385 OBS De Heemde (F 421)	20.846	4.110	0	0	0	0
549000 Huisvesting basisonderwijs	217.338	216.305	0	0	0	0
549001 Reserve Huisvesting basisonderwijs	0	126.580	0	0	0	0
549050 De Sprengen	63.727	61.118	0	0	0	0
549100 De Noordgouw	90.426	99.963	0	11.094	33.283	33.283
Totaal Lasten	444.585	593.939	16.000	11.094	33.283	33.283
Baten						
502345 OBS De Horsthoek (F 421)	-2.834	-33.060	0	0	0	0
549000 Huisvesting basisonderwijs	-5.824	-41.000	0	0	0	0
Totaal Baten	-8.658	-74.060	0	0	0	0
Resultaat	435.927	519.879	16.000	11.094	33.283	33.283

Toelichting op de lasten en baten Onderwijshuisvesting

Lasten

De lastenverhoging bij het product Onderwijshuisvesting is voor 2019 **€16.000,-**. Voor 2020 moet er **€11.100,-** worden bijgeraamd en voor de jaren daaropvolgend **€33.300,-**. Hieronder zijn deze begrotingsaanpassingen toegelicht.

502345 OBS De Horsthoek

Voor het maandelijks monitoren van de asbestproblematiek bij de Horsthoekschool is een bijraming noodzakelijk van €10.000,- voor 2019. Daarnaast moeten schoonmaakwerkzaamheden worden uitgevoerd. Hiervoor moet €6.000,- worden bijgeraamd (3).

549100 De Noordgouw

Voor het vervangen van het dak bij de Noordgouw in 2020 is een investeringsbedrag van

€733.000,- geraamd. De kapitaallasten zijn het 1e jaar €11.100,- (1/3 deel) en voor 2021 en verder €33.300,- per jaar (3).

Kunst, cultuur en media

Toelichting op product Kunst, cultuur en media

Dit product omvat het (subsidie)beleid op gebied van bibliotheekwerk, cultuurplein, cultuureducatie, muziek- zangverenigingen, Oranjeverenigingen, lokale radio en monumenten.

Wat mag het kosten?

Exploitatie	Realisatie 2018	Begroting 2019 (P+W)	Bij en aframing 2019	bij en aframing 2020	bij en aframing 2021	bij en aframing 2022
Lasten						
565000 Bibliotheekwerk	270.255	270.255	0	0	0	0
565100 Kunst & Cultuur	236.698	248.219	5.000	8.300	10.200	12.100
565150 Theater & Muziek	26.000	26.900	0	0	0	0
565200 Lokale radio	5.100	9.114	0	0	0	0
565300 Monumentenzorg	68.920	93.591	15.162	0	0	0
Totaal Lasten	606.973	648.079	20.162	8.300	10.200	12.100
Baten						
565100 Kunst & Cultuur	1.500	0	0	0	0	0
565300 Monumentenzorg	-1.273	-2.500	0	0	0	0
Totaal Baten	227	-2.500	0	0	0	0
Resultaat	607.201	645.579	20.162	8.300	10.200	12.100

Toelichting op de lasten en baten Onderwijshuisvesting

Lasten

Bij dit product zijn alleen de lasten bijgesteld; voor 2019 voor een bedrag van **€20.200,-**; 2020 voor **€8.300,-**; 2021 voor **€10.200,-** en voor 2022 **€12.100,-**. Hieronder zijn deze bijstellingen toegelicht.

565100 Kunst & Cultuur

Conform de subsidieregeling is er een indexering toegepast voor het Cultuurplein. Dit subsidiebedrag moet voor 2019 met €5.000,- oplopend tot €12.100,- voor 2022 naar boven worden bijgesteld (1).

565300 Monumentenzorg

Gedeputeerde Staten van Gelderland heeft bij beschikking van 5 februari 2019 een subsidie verleend voor het in stand houden van de gemeentelijke monumenten in Heerde (cofinanciering). Dit is een incidenteel subsidiebedrag en bedraagt voor het jaar 2019 maximaal €15.200,- (3).

Sport

Toelichting op product Sport

Het product Sport omvat alle inzet, subsidies en bijdragen ten behoeve van sportstimulering. Hieronder vallen o.a. de binnen- en buitensport, de exploitatiebijdrage voor het zwembad en de combinatiefunctionaris sport.

Wat mag het kosten?

Exploitatie	Realisatie 2018	Begroting 2019 (P+W)	Bij en aframing 2019	bij en aframing 2020	bij en aframing 2021	bij en aframing 2022
Lasten						
567150 Sportbeleid	144.506	125.287	0	0	0	0
567250 Zwembad	175.868	178.400	0	0	0	0
Totaal Lasten	320.374	303.687	0	0	0	0
Baten						
567150 Sportbeleid	-10.947	-16.500	0	0	0	0
567151 Reserve Sportbeleid	-25.000	0	0	0	0	0
567251 Reserve zwembad	-2.953	-4.953	0	0	0	0
Totaal Baten	-38.900	-21.453	0	0	0	0
Resultaat	281.474	282.234	0	0	0	0

Toelichting op de lasten en baten Sport

Geen opmerkingen.

Accommodaties SMV

Toelichting op product Accommodaties SMV

Accommodaties die een sociaal maatschappelijke functie in onze gemeente hebben en waarvoor wij financieel verantwoordelijk zijn of een financiële bijdrage leveren.

Wat mag het kosten?

Exploitatie	Realisatie 2018	Begroting 2019 (P+W)	Bij en aframing 2019	bij en aframing 2020	bij en aframing 2021	bij en aframing 2022
Lasten						
502390 De Heerd	285.227	374.941	0	0	0	0
502395 De Rhijnsburg	460.655	388.889	0	0	0	0
502440 Sportzaal Wapenveld	69.018	79.580	5.000	5.500	5.500	5.500
502450 Binnensportacc2017	1.204	0	0	0	0	0
502460 Sporthal Faberhal	161.032	202.467	5.000	7.500	7.500	7.500
502462 Kantine Faberhal	54.490	15.000	0	0	0	0
502480 Dorpsacc.De Noord	48.963	66.365	0	0	0	0
502590 Hof van Cramer, Wapenveld	25.338	20.049	0	0	0	0
Totaal Lasten	1.105.927	1.147.291	10.000	13.000	13.000	13.000
Baten						
502390 De Heerd	-157.908	-170.830	0	0	0	0
502395 De Rhijnsburg	-328.089	-335.530	0	0	0	0
502440 Sportzaal Wapenveld	-26.056	-18.772	-3.000	0	0	0
502450 Binnensportacc2017	0	0	0	0	0	0
502460 Sporthal Faberhal	-61.662	-49.419	-5.000	0	0	0
502462 Kantine Faberhal	-15.751	0	0	0	0	0
502480 Dorpsacc.De Noord	-14.155	-13.336	-2.000	0	0	0
502590 Hof van Cramer, Wapenveld	-12.333	-12.071	0	0	0	0
Totaal Baten	-615.954	-599.958	-10.000	0	0	0
Resultaat	489.974	547.333	0	13.000	13.000	13.000

Toelichting op de lasten en baten Accommodaties SMV

Lasten

De uitgaven moet voor dit product met **€10.000,-** naar boven worden bijgesteld voor 2019; voor de jaren erna moet er **€13.000,-** worden bijgeraamd. Hieronder zijn deze bijramingen toegelicht.

502440 Sportzaal Wapenveld

Als gevolg van een nieuwe aanbesteding moeten de schoonmaakkosten vanaf 2019 structureel met €5.000,- worden verhoogd. Vanaf 2020 moeten de waterschapslasten met €500,- naar boven worden bijgesteld (3).

502460 Sporthal Faberhal

Voor de Faberhal geldt eveneens dat de schoonmaakkosten vanaf 2019 structureel moeten worden verhoogd met €5.000,-. Daarnaast moet er, als gevolg van het externe

kantinebeheer, vanaf 2020 een sluitronde worden ingevoerd. De kosten hiervoor bedragen €2.500,- per jaar (3).

Baten

De inkomsten kunnen voor €10.000,- worden bijgeraamd; dit is een subsidiebijdrage die van het RVO wordt ontvangen voor de zonnepanelen die op de sporthallen zijn aangebracht (5).

Informatie en toegang sociaal domein

Toelichting op product Informatie en toegang sociaal domein

Onder dit product vallen de ambtelijke kosten van medewerkers die de toegang vormen, de kosten voor de Adviesraad Sociaal Domein, onafhankelijke clientondersteuning en kosten voor ICT.

Wat mag het kosten?

Exploitatie	Realisatie 2018	Begroting 2019 (P+W)	Bij en aframing 2019	bij en aframing 2020	bij en aframing 2021	bij en aframing 2022
Lasten						
571005 Informatie & Toegang	322.553	414.422	0	0	0	0
571055 Onafh. Clientondersteuning / -participa	29.357	48.672	0	0	0	0
571105 ICT	5.579	35.990	0	0	0	0
Totaal Lasten	357.489	499.084	0	0	0	0

Toelichting op de lasten en baten Informatie en toegang sociaal domein

Geen opmerkingen.

Jeugdhulp individuele voorzieningen

Toelichting op product Jeugdhulp individuele voorzieningen

Jongeren onder de 18 of 21 jaar krijgen op basis van een indicatie hulp in natura door één of meerdere aanbieders binnen de regionaal afgesloten raamovereenkomst. Bepalend voor de uitgaven is het aantal jongeren dat gebruik maakt van jeugdhulp en de zorgzwaarte. Ook de PGB's vallen onder dit product. Daarnaast worden ook de regionale beschikbaarheidsvoorzieningen bekostigd binnen dit product, zoals Veilig Thuis.

Wat mag het kosten?

Exploitatie	Realisatie 2018	Begroting 2019 (P+W)	Bij en aframing 2019	bij en aframing 2020	bij en aframing 2021	bij en aframing 2022
Lasten						
573005 Jeugdhulp PGB	174.434	150.000	0	0	0	0
573055 Jeugdhulp in natura	4.038.159	4.074.898	0	0	0	0
573105 Veiligheid, jeugdreclassering en opvang	90.386	133.266	13.936	15.704	17.234	18.792
Totaal Lasten	4.302.979	4.358.164	13.936	15.704	17.234	18.792
Baten						
573055 Jeugdhulp in natura	-86.824	0	0	0	0	0
Resultaat	4.216.155	4.358.164	13.936	15.704	17.234	18.792

Toelichting op de lasten en baten Jeugdhulp individuele voorzieningen

Lasten

De lasten van product Jeugdhulp individuele voorzieningen worden vanaf 2019 met **€13.900,-** verhoogd oplopend tot **€18.800,-** in 2022. Hieronder volgt een onderbouwing van deze bijstelling.

573105 Veiligheid, jeugdreclassering en opvang

Deze post met structureel worden bijgeraad ten behoeve van de Spoed Eisende Zorg (SEZ) functie van Jeugdbescherming Gelderland. Deze functie wordt regionaal ingekocht op basis van inwonersaantallen. De structurele kosten hiervoor van €13.900,- zijn nog niet in de begroting geborgd; in 2018 was al wel incidenteel rekening gehouden met deze kosten. Voor de jaren erna is rekening gehouden met een stijging van deze kosten tot uiteindelijk €18.800,- in 2022 (1).

Jeugdhulp overige voorzieningen

Toelichting op product Jeugdhulp overige voorzieningen

Vanuit dit budget worden alle vrij toegankelijke voorzieningen en preventieve activiteiten voorliggend aan jeugdhulp bekostigd, zoals de ambulante hulpverleners die werkzaam zijn vanuit het Centrum voor Jeugd en Gezin. Daarnaast wordt binnen dit budget de jeugdgezondheidszorg 0-4 en 4-19 jaar bekostigd.

Wat mag het kosten?

Exploitatie	Realisatie 2018	Begroting 2019 (P+W)	Bij en aframing 2019	bij en aframing 2020	bij en aframing 2021	bij en aframing 2022
Lasten						
575000 Jeugdzorg (overig)	80.983	99.516	0	0	0	0
575005 Jeugdhulp uitvoeringkosten	430.057	571.358	0	0	0	0
575200 Preventie	16.550	23.940	0	0	0	0
575250 Jeugdgezondheidszorg	414.994	451.051	35.382	35.382	35.382	35.382
575300 Voorschoolse voorziening	53.183	74.554	0	0	0	0
575350 Dec.uitkering peuterspeelzaalwerk	12.768	14.298	0	0	0	0
575400 Overige voorziening	100.684	101.039	0	0	0	0
575450 Buitenschoolse voorzieningen	8.550	5.100	0	0	0	0
575500 Kosten CJG	287.719	289.364	13.000	13.000	13.000	13.000
Totaal Lasten	1.405.488	1.630.220	48.382	48.382	48.382	48.382
Baten						
575300 Voorschoolse voorziening	-717	0	0	0	0	0
575350 Dec.uitkering peuterspeelzaalwerk	-51.200	0	41.650	52.063	62.476	62.476
575500 Kosten CJG	-4.896	0	0	0	0	0
Totaal Baten	-56.813	0	41.650	52.063	62.476	62.476
Resultaat	1.348.675	1.630.220	90.032	100.445	110.858	110.858

Toelichting op de lasten en baten Jeugdhulp overige voorzieningen

Lasten

De lasten van het product Jeugdhulp overige voorzieningen worden vanaf 2019 met **€48.400,-** structureel verhoogd. Hieronder volgt een onderbouwing van deze verhogingen.

575250 Jeugdgezondheidszorg

Voor de uitvoering van het Rijksvaccinatieprogramma 0-4 jaar heeft de gemeente ook gelabelde gelden ontvangen. Verian voert dit Rijksvaccinatieprogramma uit. Hiervoor moet €23.000,- structureel worden bijgeraamd. Voor de uitvoering van het Rijksvaccinatieprogramma 4-19 jaar heeft de gemeente Heerde gelabelde gelden ontvangen. De GGD NOG voert dit Rijksvaccinatieprogramma uit. Hiervoor moet €12.400,- structureel worden bijgeraamd (1).

575500 Kosten CJG

Regionaal is er besloten toezichtfuncties in te richten op kwaliteit en rechtmatigheid ten behoeve van het regionale raamcontract voor zorgaanbieders. Het bedrag is verdeeld op basis van het inwonersaantal van de gemeente; voor Heerde betekent dit een verhoging van €13.000,- (1).

Baten

575350 Decentralisatieuitkering peuterspeelzaalwerk

De baten van dit subproduct zijn overgeheveld naar de post onderwijsachterstandenbeleid. Dit is de verklaring van de aframing van respectievelijk **€41.700,-**; **€52.100,-**; **€62.500,-** en **€62.500,-** voor de jaren 2019 t/m 2022 (2).

Participatie en Werk

Toelichting op product Participatie en Werk

Onder dit product vallen de sociale werkvoorziening (WSW), pilot participatievoorziening en werkzoekenden- en werkgeversdienstverlening. Belangrijke partner voor de uitvoering van dit product is de GR Lucrato. Zij geven invulling aan de sociale werkvoorziening, de werkgeversdienstverlening en de werknemersdienstverlening voor het deel re-integratie. Met de pilot participatievoorziening wil gemeente Heerde dat de onderdelen vanuit Zorg/Ondersteuning en Werk voor de inwoner meer met elkaar verbonden wordt.

Wat mag het kosten?

Exploitatie	Realisatie 2018	Begroting 2019 (P+W)	Bij en aframing 2019	bij en aframing 2020	bij en aframing 2021	bij en aframing 2022
Lasten						
577050 WSW	2.300.887	2.166.690	0	0	0	0
577104 Pilot Participatievoorziening	22.610	0	0	0	0	0
577105 Werkzoekenden dienstverlening	338.123	438.431	0	0	0	0
577150 Werkgeversdienstverlening	108.442	0	0	0	0	0
Totaal Lasten	2.770.061	2.605.121	0	0	0	0

Toelichting op de lasten en baten Participatie & Werk

Geen opmerkingen.

Inkomen

Toelichting op product Inkomen

Het product Inkomen bestaat uit het ontwikkelen en uitvoeren van beleid op gebied van bijzondere bijstand, minimabeleid, bijstandsverlening (zelfstandigen), armoedebestrijding, het kindpakket en schulddienstverlening.

Wat mag het kosten?

Exploitatie	Realisatie 2018	Begroting 2019 (P+W)	Bij en aframing 2019	bij en aframing 2020	bij en aframing 2021	bij en aframing 2022
Lasten						
579000 Bijstandverlening	357.221	357.353	0	0	0	0
579050 Levensonderhoud	2.788.387	2.625.600	132.400	60.700	50.000	50.000
579100 Bijstandverlening zelfstandigen	48.353	81.040	0	0	0	0
579200 Inkomensondersteuningsbeleid	241.475	313.876	0	0	0	0
579250 Schulddienstverlening	35.211	58.261	-20.000	-20.000	-20.000	-20.000
579300 Minimabeleid	95.426	150.424	0	0	0	0
579400 Kwijtscheldingen	40.644	40.000	10.000	10.000	10.000	10.000
579450 Bijzondere bijstand/leenbijstand	300.171	333.400	-25.000	-25.000	-25.000	-25.000
Totaal Lasten	3.906.888	3.959.954	97.400	25.700	15.000	15.000
Baten						
579050 Levensonderhoud	-2.645.030	-2.698.167	-272.340	-272.340	-272.340	-272.340
579100 Bijstandverlening zelfstandigen	-22.929	-43.478	0	0	0	0
579300 Minimabeleid	-66.142	0	0	0	0	0
579305 Minimabeleid deelfonds	0	-55.212	0	0	0	0
579400 Kwijtscheldingen	-977	0	0	0	0	0
579450 Bijzondere bijstand/leenbijstand	-39.230	-3.080	0	0	0	0
Totaal Baten	-2.774.309	-2.799.937	-272.340	-272.340	-272.340	-272.340
Resultaat	1.132.579	1.160.017	-174.940	-246.640	-257.340	-257.340

Toelichting op de lasten en baten Inkomen

Lasten

Voor het product Inkomen moet er voor 2019 **€97.400,-** worden bijgeraamd. Voor 2020 is dit een bedrag van **€25.700,-**; voor de jaren erna is dit **€15.000,-**. Hieronder volgt een specificatie.

579050 Levensonderhoud

De gemiddelde jaarkosten per uitkering zijn gestegen. Ondanks dat het aantal uitkeringen is afgenomen is er daardoor sprake van een verhoging van de totale kosten. Uitgangspunt 2019 is 173 uitkeringen met een gemiddelde kostprijs van €14.000,- (obv 2018). Voor 2020 zijn er 165 uitkeringsgerechtigden in de begroting opgenomen. Voor beide jaren betekent dit een bijstelling van de budgetten van respectievelijk €82.400,- en €10.700,- (3).

Het plaatsen van mensen uit het doelgroepenregister met loonkostensubsidie neemt nog steeds toe. Ook voor het komende jaar verwachten we een toename. Structureel €50.000,- verhogen (4).

579250 Schulddienstverlening

Gezien het verloop van de kosten in de afgelopen jaren kan dit budget met €20.000,- worden verlaagd. In het verleden is minder gebruik gemaakt van de stadsbank in Zwolle dan was geprognostiseerd (5).

579400 Kwijtscheldingen

Gelet op de realisatie in het verleden moet deze begrotingspost met €10.000,- structureel worden verhoogd (4).

579450 Bijzondere bijstand/leenbijstand

Op basis van het resultaat van 2018 kan deze post met €25.000,- worden afgeraamd. Wel wordt rekening gehouden met de achterstand in de huisvesting van nieuwe statushouders (5).

Baten

579050 Levensonderhoud

Op basis van de voorlopige beschikking van het BUIG-Budget voor 2019 kan dit budget structureel met **€272.300,-** worden verhoogd (5).

Wmo maatwerkvoorzieningen

Toelichting op product Wmo maatwerkvoorzieningen

Een maatwerkvoorziening is een voorziening die is afgestemd op de individuele omstandigheden en mogelijkheden van de ingezetene. Bij de maatwerkvoorziening moet rekening gehouden worden met de behoeften, persoonskenmerken en voorkeuren van de cliënt. Op deze manier wordt de cliënt in staat gesteld tot zelfredzaamheid en/of participatie, zodat hij zo lang mogelijk in zijn eigen leefomgeving kan blijven. Een voorziening die nodig is om de mantelzorger te ondersteunen of deze te ontlasten, kan onderdeel uitmaken van een maatwerkvoorziening. Maatwerkvoorzieningen kunnen materiele en/of immateriële zijn.

Wat mag het kosten?

Exploitatie	Realisatie 2018	Begroting 2019 (P+W)	Bij en aframing 2019	bij en aframing 2020	bij en aframing 2021	bij en aframing 2022
Lasten						
581005 Wmo uitvoeringskosten incl externe advis	527.496	653.100	5.000	5.000	5.000	5.000
581055 Maatwerkvoorzieningen ZIN BG	776.262	1.232.153	-85.000	-85.000	-85.000	-85.000
581155 Maatwerkvoorzieningen PGB BG	29.339	38.750	-9.000	-9.000	-9.000	-9.000
581205 Opvang en beschermd wonen Wmo	20.429	22.877	0	0	0	0
581750 Maatwerkvoorzieningen natura materieel v	383.246	454.316	30.300	30.300	30.300	30.300
581800 Maatwerkvoorzieningen natura materieel w	307.395	180.910	70.000	70.000	70.000	70.000
Totaal Lasten	2.044.168	2.582.106	11.300	11.300	11.300	11.300
Baten						
581750 Maatwerkvoorzieningen natura materieel v	-7.968	-1.120	0	-5.000	-5.000	-5.000
581950 Eigen bijdragen Wmo bestaand	-55.166	-20.000	0	0	0	0
Totaal Baten	-63.134	-21.120	0	-5.000	-5.000	-5.000
Resultaat	1.981.033	2.560.986	11.300	6.300	6.300	6.300

Toelichting op de lasten en baten Wmo maatwerkvoorzieningen

Lasten

De lasten van product WMO maatwerkvoorzieningen zijn in totaliteit met **€11.300,-** naar boven bijgesteld. Hieronder volgt een onderbouwing van de budgetaanpassingen.

581005 Wmo uitvoeringskosten

De uitvoeringskosten zijn de afgelopen jaren in werkelijkheid hoger dan de raming. Voorgesteld wordt daarom om deze post met structureel €5.000,- te verhogen (3).

581055 Maatwerkvoorzieningen ZIN BG

Naar aanleiding van de cijfers van de afgelopen jaren is een uitnutting van 70% van de uitstaande verplichtingen reëel.

Voor 2019 is er voor deze post €1.317.200,- geraamd. De hoogte van de uitstaande verplichtingen per 1-1-2019 bedraagt €1.389.300,-. 70% uitnutting hiervan is €972.500,-. Bij een toename van 3 % door vergrijzing is dit een totale last van € 1.001.700,-. Hierbovenop wordt nog een instroom vanuit de AVR verwacht van circa €180.000,-. Voorgesteld wordt om deze post structureel met €85.000,- te verlagen met ingang van 2019 (3).

581155 Maatwerkvoorzieningen PGB BG

De WMO uitgaven voor de PGB waren in 2018 €30.000,-. Verwacht wordt dat er mogelijk nog een PGB-cliënt bijkomt van circa €9.000,-. Dit betekent dat het budget met €9.000,- kan worden verlaagd (3).

581750 Maatwerkvoorzieningen natura vervoersvoorzieningen

Vervoersvoorzieningen en rolstoelvoorzieningen zijn communicerende vaten. Alle onderhoud en reparatiekosten worden geboekt op 1 onderdeel. In oktober 2018 is een nieuw contract afgesloten voor hulpmiddelen. De verwachting is dat de hulpmiddelen met 20% in kosten zullen stijgen in 2019 e.v. Daarnaast zal er een aanzuigende werking zijn in verband met abonnementstarief van 5%. Structureel betekent dit een verhoging van de begroting met €30.300,- (3).

581800 Maatwerkvoorzieningen natura woonvoorzieningen

In 2018 is er €200.000,- meer uitgegeven aan woningaanpassingen als oorspronkelijk begroot. Gezien het tekort aan aangepaste woningen in Heerde en het aantal verstrekte woningaanpassingen in 2017 en 2018 moet deze post jaarlijks met €70.000,- worden verhoogd (3).

Baten

581750 Maatwerkvoorzieningen natura vervoersvoorzieningen

De leges voor de gehandicaptenparkeerkaart is de afgelopen jaren hoger geweest dan de raming; deze post kan jaarlijks met **€5.000,-** worden verhoogd (5).

Wmo algemene voorzieningen

Toelichting op product Wmo algemene voorzieningen

Een algemene voorziening is een aanbod van diensten en activiteiten dat zonder voorafgaand onderzoek naar de behoeften, persoonskenmerken en mogelijkheden van de gebruikers toegankelijk is. Het is gericht op maatschappelijke participatie. Algemene voorzieningen worden gefaciliteerd door de gemeente. Het kan hierbij ook gaan om voorzieningen die door vrijwilligersorganisaties worden aangeboden, mits deze gefaciliteerd zijn door de gemeente. Belangrijk is dat de algemene voorzieningen bekend en beschikbaar zijn, zowel bij cliënten, vrijwilligers als bij professionals, en dat zij gericht zijn op maatschappelijke participatie.

Wat mag het kosten?

Exploitatie	Realisatie 2018	Begroting 2019 (P+W)	Bij en aframing 2019	bij en aframing 2020	bij en aframing 2021	bij en aframing 2022
Lasten						
585000 Volwassenenwerk	231.442	175.619	0	0	0	0
585050 Maatschappelijk werk	174.637	6.881	0	0	0	0
585100 Volksgezondheid	124.876	148.600	0	3.934	3.934	3.934
585150 Vreemdelingen inburgering	27.981	40.520	-6.880	-6.880	-6.880	-6.880
585200 Algemene voorzieningen regioondersteuning	926.700	903.393	0	0	0	0
585250 Basismobiliteit	774.160	810.566	266.230	266.230	266.230	266.230
585300 Algemene voorziening schoon en leefbaar	1.166.018	1.491.959	0	0	0	0
585350 Vrijwilligers	73.528	88.827	0	0	0	0
585400 Mantelzorg	88.728	88.672	0	0	0	0
Totaal Lasten	3.588.069	3.755.037	259.350	263.284	263.284	263.284
Baten						
585000 Volwassenenwerk	-49.820	0	0	0	0	0
585150 Vreemdelingen inburgering	0	-23.700	23.700	11.850	11.850	11.850
585250 Basismobiliteit	-29.883	-15.360	0	0	0	0
Totaal Baten	-79.703	-39.060	23.700	11.850	11.850	11.850
Resultaat	3.508.367	3.715.977	283.050	275.134	275.134	275.134

Toelichting op de lasten en baten Wmo algemene voorzieningen

Lasten

De lasten van het product Wmo algemene voorzieningen stijgen voor 2019 met **€259.400,-**; de jaren erna is deze stijging **€263.300,-**. Hieronder volgt een toelichting op deze bijstellingen.

585100 Volksgezondheid

De begroting van de GGD is met een hoger percentage geïndexeerd dan waarmee in de eigen begroting rekening was gehouden. Deze post moet daarom met €3.900,- worden verhoogd (1).

585150 Vreemdelingen inburgering

Naar verwachting worden er jaarlijks 15 volwassen statushouders gehuisvest. De kosten hiervoor bedragen €2.370,- per statushouder; dit betekent een totale kostenpost van €35.600,-. Hiertegenover staat dat de begeleiding van statushouders kan worden afgehaald met €42.400,- (4).

585250 Basismobiliteit

PlusOV heeft voor 2019 en volgende jaren geen goede, betrouwbare begroting opgesteld. De bijstelling van de budgetten is daarom gebaseerd op de realisatie 2018. Dit betekent dat er voor de beheer en regiekosten €37.000,- moet worden bijgeraamd; voor de vervoerskosten is deze bijstelling €229.200,- (1).

Baten

De baten van product Wmo algemene voorzieningen worden voor 2019 verlaagd met **€23.700,-**. Voor de jaren erna is deze bijstelling **€11.900,-**.

585150 Vreemdelingen inburgering

In 2018 hebben we 10 volwassen statushouders gehuisvest. Per statushouder ontvangen we hiervoor €2.370,- uit het gemeentefonds via de T-1 systematiek. Dit wordt in de meicirculaire 2019 bekend gemaakt. Voor 2019 moet dit budget daarom met €23.700,- naar beneden worden bijgesteld. Voor de jaren 2020, 2021 en 2022 wordt voorgesteld om het budget met €11.900,- te verlagen (1).

Overzicht overhead

Toelichting op product Overhead

In 2017 zijn nieuwe BBV-voorschriften ingevoerd. Hierin is de verplichting opgenomen om de overheadkosten van de ambtelijke organisatie apart inzichtelijk te maken.

Onder overhead wordt verstaan: alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces.

Concreet zijn dit de kosten van huisvesting, facilitaire zaken, automatisering en alle salariskosten en overige personeelskosten van het ondersteunende personeel. Een overzicht van de overheadkosten van de gemeente Heerde met de berekening van het overheadpercentage is hieronder samengevat weergegeven.

	R 2018	B 2019	B 2020	B 2021	B 2022
Totale overheadkosten	6.576.135	6.839.342	6.907.058	7.056.548	7.301.864
Afdeling DIB	332.605	351.136	363.426	376.146	389.311
Afdeling ROB	1.268.633	1.353.970	1.401.359	1.450.407	1.501.171
Afdeling ROW	1.608.333	1.368.468	1.416.363	1.465.936	1.517.244
Afdeling SMV	2.127.378	2.358.416	2.440.961	2.526.395	2.614.819
Totale kosten primair proces	5.336.949	5.431.990	5.622.109	5.818.884	6.022.545
Totale apparaatskosten	11.913.084	12.271.332	12.529.167	12.875.432	13.324.409
Percentage overhead	55,20%	55,73%	55,13%	54,81%	54,80%

Wat mag het kosten?

Exploitatie	Realisatie 2018	Begroting 2019 (P+W)	Bij en aframing 2019	bij en aframing 2020	bij en aframing 2021	bij en aframing 2022
Lasten						
500010 Kostenplaats Management	901.643	998.876	0	0	0	0
500020 Bestuursondersteuning en -adviesing	989.031	1.028.648	0	0	0	0
500030 Bedrijfsondersteuning en -adviesing	1.166.483	1.298.622	0	0	0	0
500040 Dienstverlening en informatiebeheer	1.272.123	1.408.743	59.000	0	0	0
500050 Realisatie, onderhoud en beheer	1.275.454	1.353.972	0	0	0	0
500060 Ruimte, ondernemen en wonen	1.618.696	1.373.590	0	0	0	0
500070 Sociaal maatschappelijke verbinding	2.136.275	2.358.414	0	0	0	0
502160 Raadhuis	62.001	129.633	0	0	0	0
502165 Gemeentekantoor Eperweg 5	264.644	264.083	5.000	6.225	6.225	6.225
502190 Gemeentewerf Veldweg	87.749	92.670	0	0	0	0
503000 Facilitaire zaken	318.863	367.349	0	0	0	0
504000 Personeel & organisatie	4.407.608	4.229.839	13.500	0	0	0
504100 Personeelskosten secundair overig	155.603	207.738	27.000	0	0	0
504109 Personeelskosten secundair management	15.277	6.220	0	0	0	0
504110 Personeelskosten secundair BS	13.833	14.520	0	0	0	0
504111 Personeelskosten secundair BD	11.097	13.130	0	0	0	0
504112 Personeelskosten secundair DIB	16.472	13.130	0	0	0	0
504113 Personeelskosten secundair ROB	18.199	17.270	0	0	0	0
504114 Personeelskosten secundair ROW	20.154	15.210	0	0	0	0
504115 Personeelskosten secundair SMV	10.124	122.810	0	0	0	0
504200 Personeelskosten	185.918	197.170	0	0	0	0

overig						
505000 Huisvesting en facilitair	1.405.591	1.417.109	0	0	0	0
gezamenlijke I dienst Hattem (505100)	0	0	0	0	0	0
gezamenlijke I dienst Oldebroek (505110)	0	0	0	0	0	0
gezamenlijke I dienst Heerde (505120)	-4	0	0	0	0	0
506000 Financiën	16.227	9.220	0	0	0	0
506100 Elektronische dienstverlening	79.621	96.258	-5.000	-5.000	-5.000	-5.000
506150 Overheadtoerekening	330.487	317.756	0	0	0	0
Totaal Lasten	16.779.169	17.351.980	99.500	1.225	1.225	1.225
Baten						
500010 Kostenplaats Management	-901.643	-998.876	0	0	0	0
500020 Bestuursondersteuning en -advisering	-989.031	-1.028.648	0	0	0	0
500030 Bedrijfsondersteuning en -advisering	-1.166.483	-1.298.624	0	0	0	0
500040 Dienstverlening en informatiebeheer	-1.272.123	-1.349.744	0	0	0	0
500050 Realisatie, onderhoud en beheer	-1.275.454	-1.353.971	0	0	0	0
500060 Ruimte, ondernemen en wonen	-1.618.696	-1.373.586	0	0	0	0
500070 Sociaal maatschappelijke verbinding	-2.136.275	-2.358.415	0	0	0	0
502160 Raadhuis	200	0	0	0	0	0
502165 Gemeentekantoor Eperweg 5	-5.524	0	0	0	0	0
502190 Gemeentewerf Veldweg	0	0	0	0	0	0
503000 Facilitaire zaken	-5	0	0	0	0	0
504000 Personeel & organisatie	-307.155	-269.517	0	0	0	0
504110 Personeelskosten secundair BS	0	0	0	0	0	0
504112 Personeelskosten secundair DIB	0	0	0	0	0	0
504200 Personeelskosten overig	-2.073	0	0	0	0	0
505000 Huisvesting en facilitair	-198.738	-64.000	0	0	0	0
gezamenlijke I dienst H2O (505130)	0	0	0	0	0	0

506000 Financiën	454	0	0	0	0	0
506150 Overheadtoerekening	-330.487	-317.756	0	0	0	0
Totaal Baten	-10.203.034	-10.413.137	0	0	0	0
Resultaat	6.576.135	6.938.843	99.500	1.225	1.225	1.225

Toelichting op de lasten en baten Overhead

Lasten

De uitgaven bij het onderdeel Overhead moeten voor 2019 met **€99.500,-** naar boven worden bijgesteld; de jaren erna is de bijstelling **€1.200,-**.

500040 Dienstverlening en informatiebeheer

Voor de inzet van interne uren voor het project M2A moet er voor dit jaar € 118.000,- worden bijgeraamd. Tevens moet er, conform collegebesluit van 18 december 2018, €35.000,- worden bijgeraamd voor de inzet van 0,5 FTE privacy-officer; in totaliteit €153.000,-. van dit bedrag wordt €94.000,- gedekt vanuit de resultaatbestemming 2018. Het restant van €59.000,- wordt hierbij bijgeraamd (3).

502165 Gemeentekantoor Eperweg 5

De schoonmaakkosten moeten, als gevolg van een nieuwe aanbesteding, jaarlijks met €5.000,- worden verhoogd. Vanaf 2019.

Op taken brandmeldinstallatie. Het budget voor het onderhoud aan de brandmeldinstallatie moet met €1.500,- naar boven worden bijgesteld, verzekeringen kan structureel met €300,- worden verlaagd (3).

504000 Personeel & organisatie

Voor 2019 worden er €13.500,- aan ww-rechten voorzien van een voormalig medewerker (1).

504100 Personeelskosten secundair overig

Met ingang van 1 januari 2020 treedt de Wnra in werking. Een onderdeel hiervan is dat het publiek recht over gaat in privaat recht. Vanaf 1 januari aanstaande dient het Burgerlijk Wetboek met alle wetten en regels gevolgd te worden. Daardoor moeten verschillende collega's binnen P&O, juridische zaken en het management team geschoold worden. Inggeschat wordt dat hiervoor €20.000,- nodig is voor 2019 (1).

504200 Personeelskosten overig

Met ingang van 1 januari 2020 wordt de Wnra ingevoerd. Dit heeft als grootste consequentie dat het privaatrecht vervangen gaat worden door het publiek recht / Burgerlijk Wetboek. Er dient een aantal fundamentele juridische keuzes gemaakt te worden waarvoor specialistische juridische ondersteuning nodig is. Hiervoor is incidenteel €7.000,- nodig (1).

506100 Elektronische dienstverlening

De kosten van de DigiD-audits zijn als gevolg van de H2O-samenwerking lager geworden; deze post kan daarom structureel met €5.000,- worden afgeraamd (5).

Algemene dekkingsmiddelen

Toelichting op product Algemene dekkingsmiddelen

Algemene dekkingsmiddelen

Algemene dekkingsmiddelen zijn vrij besteedbare inkomsten zonder vooraf bepaald bestedingsdoel. Conform de nieuwe richtlijnen worden deze budgetten nu onder een separaat hoofdstuk opgenomen (voorheen programma 2 Financiën, Economie en grote projecten). De inkomsten die tot dit onderdeel behoren zijn de Algemene Uitkering en overige uitkeringen uit het gemeentefonds, OZB, Precariobelasting, Toeristenbelasting, bespaarde rente over het Eigen Vermogen en ontvangen rentes en dividenden.

De uitgaven die bij dit onderdeel zijn opgenomen hebben betrekking op de inning en verwerking van bovengenoemde inkomsten.

Wat mag het kosten?

Exploitatie	Realisatie 2018	Begroting 2019 (P+W)	Bij en aframing 2019	bij en aframing 2020	bij en aframing 2021	bij en aframing 2022
Lasten						
531100 Deelnemingen nutsbedrijven	3.725	3.324	0	0	0	0
531150 Geldleningen < 1 jaar	-33.363	0	0	0	0	0
531200 Geldleningen > 1 jaar	8.574	757.102	-85.000	0	0	0
531300 Algemene uitkering	5.328	4.780	0	-4.870	-4.870	-4.870
531510 OZB woningen	116.769	139.929	0	0	0	0
531560 OZB niet - woningen	105.682	109.160	0	0	0	0
531610 Belastingen overig	21.814	21.800	0	0	0	0
531750 Precariobelasting	9.420	11.237	0	0	0	0
Totaal Lasten	237.949	1.047.332	-85.000	-4.870	-4.870	-4.870
Baten						
531100 Deelnemingen nutsbedrijven	-52.876	-50.000	-11.000	0	0	0
531150 Geldleningen < 1 jaar	-22.909	0	0	0	0	0
531200 Geldleningen > 1 jaar	-46.470	-995.953	0	0	0	0
531300 Algemene uitkering	-13.927.564	-15.004.821	58.661	-15.067	12.243	-24.555
531510 OZB woningen	-3.754.764	-3.462.154	-40.000	0	0	0
531560 OZB niet - woningen	-450.442	-1.342.374	0	0	0	0
531610 Belastingen overig	-7.951	-10.670	15.000	15.000	15.000	15.000
531750 Precariobelasting	-1.065.843	-1.070.000	70.000	70.000	70.000	70.000
533250 Toeristenbelasting	-154.687	-198.000	0	0	0	0
533300 Hondenbelasting	0	0	0	0	0	0
567200 Integratie uitkering combinatie functie	-72.697	-79.238	-6.100	-6.100	-6.100	-6.100
573305 Uitkering deelfonds	-5.862.826	-5.588.438	0	0	0	0
577305 dec. Uitkering WSW/Reïntegratie	-2.394.718	-2.235.675	212	267	374	432

581355 dec.uitk. WMO nieuw	-2.576.657	-2.667.443	0	0	0	0
582050 Integratieuitkering Wmo verplaatsen en w	-328.496	-328.496	0	0	0	0
585500 Deelfonds Wmo HV	-1.206.110	-1.293.226	0	0	0	0
Totaal Baten	-31.925.009	-34.326.488	86.773	64.100	91.517	54.777
Resultaat	-31.687.061	-33.279.156	1.773	59.230	86.647	49.907

Toelichting op de lasten en baten Algemene dekkingsmiddelen

Lasten

De lasten van product Algemene dekkingsmiddelen worden voor 2019 met **€85.000,-** verlaagd. De jaren erna is de daling **€4.900,-**.

531200 Geldleningen

Op 19 maart 2019 is er een nieuwe langlopende geldlening afgesloten voor 0,375%. De rentekosten hiervoor bedragen ruim €20.000,- voor de rest van het jaar. Daarnaast ontvangt de gemeente Heerde nog een rentevergoeding voor een afgesloten kortlopende lening; deze opbrengst wordt ook op €20.000,- ingeschat voor dit jaar. In de begroting is voor deze rentekosten een budget van ruim €86.200,- opgenomen (gebaseerd op een rentepercentage van 2%). Voorgesteld wordt om €85.000,- van deze post af te ramen (5).

531300 Algemene uitkering

Het budget van het pakket voor het berekenen van de algemene uitkering is overgeheveld naar de I-dienst. Vanaf 2020 kan hiervoor €4.900,- worden afgeraad (5).

Baten

De baten van het product Algemene dekkingsmiddelen moeten voor 2019 met **€86.800,-** naar beneden worden bijgesteld. De jaren erna is de bijstelling respectievelijk **€64.100,-**; **€91.500,-** en **€54.800,-**. Hieronder volgt een specificatie.

531300 Algemene dekkingsmiddelen

Naar aanleiding van de Septembercirculaire 2018 moet de algemene uitkering voor 2019 t/m 2022 worden bijgesteld met respectievelijk €58.700,-; -/- €15.100,-; €12.200,-; en -/- €24.600,- (1).

531100 Deelnemingen nutsbedrijven

De BNG-bank heeft over 2018 het uit te keren dividendbedrag per aandeel bekend gemaakt; deze bedraagt €2,85 per aandeel. De gemeente Heerde bezit 9.126 aandelen, dit betekent een totale dividendopbrengst van €26.000,-. De geraamde dividendopbrengst bedraagt €15.000,-; er kan dus incidenteel €11.000,- voor 2019 worden bijgeraad (5).

531510 OZB woningen

Incidentele extra opbrengst van €40.000,- als gevolg van naheffingen over eerdere belastingjaren (5).

531610 Belastingen overig

De inkomsten als gevolg van opgelegde aanmaningen zijn de afgelopen jaren gedaald. Dit budget is daarom structureel met €15.000,- verlaagd (3).

531750 Precariobelasting

De afgenomen kilometrage kabels en leidingen in gemeentegrond als gevolg van de verkoop van kavels heeft gevolgen voor de opbrengst precariobelasting. Vanaf 2019 moet dit bedrag daarom structureel met €70.000,- worden verlaagd. De toevoeging aan de reserve daalt hierdoor ook met €70.000,- (2).

567200 Integratieuitkering combinatiefunctionaris

De rijksuitkering voor de combinatiefunctionaris is met €6.100,- gestegen en kan daarom bij dit onderdeel worden bijgeraamd (5).

577305 Decentralisatieuitkering WSW/Reintegratie

Naar aanleiding van de Septembercirculaire 2018 is de decentralisatieuitkering voor de jaren 2019-2022 met een gering bedrag verlaagd (1).

Onvoorzien

Wat mag het kosten?

Exploitatie	Realisatie 2018	Begroting 2019 (P+W)	Bij en aframing 2019	bij en aframing 2020	bij en aframing 2021	bij en aframing 2022
Lasten						
531400 Onvoorzien	0	50.000	0	0	0	0

Toelichting op de baten en lasten

Geen opmerkingen.

Meerjareninvesteringsplan 2020-2023

Investeringsomschrijving	Toelichting	2020	2021	2022	2023
Renovatie recreatieve fietspaden	structureel; eens per 2 jaar	30.000		30.000	
Bruggen over het Apeldoorns kanaal	nieuw	600.000			
Vervangen dak De Noordgouw	nieuw	733.000			
Investerings sport	structureel	47.500	47.500	47.500	47.500
Reconstructie wegen	eigen keuze	250.000	250.000	150.000	
Kleine onvoorziene investeringen	structureel	25.000	25.000	25.000	25.000
Grasbeton buitenwegen	structureel; eens per 2 jaar	40.000		40.000	
Verbetering fietsvoorzieningen	eigen keuze	200.000			
Plaatsing VRI Brinklaan	nieuw	125.000			
Investerings verkeersveiligheid	structureel	25.000	25.000	25.000	25.000
Investerings openbare verlichting	structureel	80.000	80.000	80.000	80.000
Investerings plantsoenen	structureel	50.000	50.000	50.000	50.000
Investerings speelplaatsen	structureel	25.000	25.000	25.000	25.000
Investerings riolering	conform gemeentelijk rioleringsplan	445.003	300.616	381.509	510.000
Investerings begraafplaatsen	conform calculatie begraven	15.000	50.000	66.000	
Investerings gebouwen	eigen keuze	159.500	30.000	-	-
Investerings tractie	eigen keuze	308.500	53.000	153.000	-
Totaal investeringen		3.158.503	936.116	1.073.009	762.500

Voor 2019 moet er een nieuwe schutting geplaatst worden bij de begraafplaats Wapenveld. Deze investeringskosten bedragen € 21.500,-.

Deze (meer)kosten worden gedekt uit de reserve.

Meerjarenkapitaallasten 2020-2023

Kapitaallasten	2020	2021	2022	2023
Renovatie recreatieve fietspaden	600	1.795	2.380	3.560
Bruggen over het Apeldoorns kanaal	4.449	13.347	13.347	13.347
Investerings onderwijs	11.094	33.283	33.283	33.283
Investerings sport	1.297	5.178	9.024	12.836
Reconstructie wegen	3.229	12.916	22.603	29.061
Kleine onvoorziene investeringen	639	2.550	4.444	6.322
Grasbeton buitenwegen	578	1.729	2.293	3.431
Verbetering fietsvoorzieningen	2.583	7.750	7.750	7.750
Plaatsing VRI Brinklaan	3.005	9.015	9.015	9.015
Investerings verkeersveiligheid	917	3.658	6.375	9.067
Investerings openbare verlichting	1.600	6.387	11.133	15.840
Investerings plantsoenen	583	2.329	4.063	5.783
Investerings speelplaatsen	639	2.550	4.444	6.322
Investerings riolering	3.345	12.486	21.637	31.895
Investerings begraafplaatsen	300	1.620	5.471	10.265
Investerings gebouwen	3.940	12.386	13.479	13.361
Investerings tractie	13.883	43.710	54.387	67.282
Totaal kapitaallasten	52.681	172.689	225.128	278.420

Financiële kaders

Financiële kaders

In dit hoofdstuk worden de richtlijnen en kaders geformuleerd die van belang zijn voor de financieel-technische afbakening van de op te stellen begroting 2019-2022. Deze richtlijnen en kaders zijn, gelet op een te hanteren bestendige gedragslijn, niet anders dan vorige jaren, hooguit heeft er een actualisatie of geringe aanpassing plaatsgevonden.

In diverse regelingen, plannen, besluiten en verordeningen is het financieel beleid van de gemeente Heerde geregeld. Hieronder volgt een opsomming van deze financiële beleidsstukken:

Verordeningen en financieel beleid;

- De financiële verordening gemeente Heerde 2019 inclusief 1e wijziging (art. 212 Gemeentewet);
- De controleverordening gemeente Heerde (art. 213 Gemeentewet);
- De verordening op de doelmatigheid- en doeltreffendheidonderzoeken (art. 213a Gemeentewet);
- Het controleprotocol van de accountant;
- Het (intern) controleplan;
- Het treasurystatuut gemeente Heerde 2017;
- De nota reserves en voorzieningen;
- Het besluit op de inrichting en werkwijze van de ambtelijke organisatie;
- Het mandaatbesluit;
- Het besluit aanwijzing productverantwoordelijken;
- Het inkoop- en aanbestedingsbeleid.

Aanverwante zaken zijn of worden geregeld in:

- Het subsidiebeleid;
- Het accommodatiebeleid;
- De begraafverordening;
- De legesverordening;
- De belastingverordening;
- De rioleringsverordening;
- De afvalstoffenverordening;
- Diverse beheer- en uitvoeringsplannen;
- Diverse exploitatieopzetten en calculaties.

Daarnaast is de Perspectiefnota kaderstellend voor de begrotingsvoorbereiding. In de diverse programma's zijn de budgetten bijgesteld op basis van realistische ramingen. Hierbij is een uitsplitsing gemaakt in: 'harde onvermijdbare claims', 'harde claims met dekking'; 'realistisch ramen'; 'overige claims' en 'meevallers'.

Technische uitgangspunten

Onvoorzien

Onvoorzien wordt geraamd over het geheel van de begroting en niet per programma. Hiervoor wordt voor de periode 2020-2023 een bedrag van €50.000,- per jaar opgenomen.

Onvoorzien wordt alleen gebruikt voor onvermijdbare en onvoorzienbare gebeurtenissen. Andere gevallen worden als nieuw beleid meegenomen in de voorbereiding van de begroting van het volgende jaar of worden verwerkt in de voor- of najaarsnota van het betreffende jaar.

Het college kan voor bovengenoemde uitgaven putten uit de post onvoorzien tot maximaal €10.000,- per gebeurtenis. Wel verplicht zij zich om hierover te rapporteren bij de bestuursrapportages (voor- of najaarsnota). Bij iedere bestuursrapportage moet ook een staat worden gemaakt van onvoorzien met daarbij de beginstand, de afzonderlijke af- en bijramingen en de eindstand. Onvoorzien is een apart onderdeel in bij de rekening en de begroting.

Algemene uitkering

Uitgangspunt voor de berekening van de Algemene Uitkering[1] is de meicirculaire van 2019.

Lokale belastingen, heffingen en tarieven

De OZB-opbrengst wordt verhoogd met de indexering die in de meicirculaire van 2019 is opgenomen (overheidsconsumptie/netto materiële consumptie).

Uitgangspunt bij de calculatie van heffingen, rechten, leges, huren en tarieven is kostendekkendheid. Voor de afvalstoffenheffing, de rioolrechten en de begrafenisrechten geldt een kostendekkendheid na verwerking van de compensabele BTW.

De leges zijn in principe kostendekkend (in meerjarenperspectief) voor categorieën van vergunningen en diensten. Het gaat hierbij om de volgende categorieën:

- Bouwen, wonen en milieu;
- APV en bijzondere wetten;
- Bestuur- en burgerzaken.

Voor de overige tarieven geldt hetzelfde uitgangspunt.

Inzet reserves voor de kostendekkende exploitaties

In de financiële verordening gemeente Heerde 2019 (1e wijziging) is geregeld dat de werkelijke exploitatiesaldo's van de kostendekkende exploitaties van riolering, reiniging en begraven gemuteerd worden met de bijbehorende reserve of voorziening.

Bij het opstellen van de conceptbegroting 2020 en meerjarenraming 2021-2023 wordt uitgegaan van een verhoging van de opbrengsten van alle lokale heffingen en tarieven waaronder leges en marktgelden, tarieven van gymzalen, sporthallen en zwembad zoals vermeld staat in de meicirculaire 2019 (overheidsconsumptie/netto materiële consumptie).

De opbrengst van de toeristenbelasting wordt verantwoord op het product toerisme en recreatie. Hierdoor wordt de relatie tussen de gemaakte kosten voor toerisme en recreatie en de ontvangen opbrengst beter zichtbaar. Het tarief voor 2020 en 2021 is vastgesteld op €1,25 per overnachting; voor de jaren erna wordt een tarief van €1,50 per overnachting gehanteerd. Voor de indexering van de uitgaven 2020-2023 wordt ook uitgegaan van het percentage dat vermeld staat in de meicirculaire 2019 (overheidsconsumptie/netto materiële consumptie).

De salarissen voor 2020 worden geraamd op basis van de realisatie van 2019. Tevens wordt rekening gehouden met de recente CAO-ontwikkelingen. Voor de jaren 2021-2023 wordt de indexering aangehouden conform de meicirculaire 2019 (overheidsconsumptie / lonen en salarissen).

Uitzonderingen:

- Subsidiëring aan professionele instellingen met personeelskosten die meer dan 60% van de totale kosten uitmaken worden wel geïndexeerd. Onder 'professioneel' worden die organisaties verstaan die door minstens één betaalde professional in dienst van de betreffende organisatie worden aangestuurd;
- Voor de overige gesubsidieerde instellingen vindt geen loon- en prijscompensatie plaats met uitzondering van de subsidie voor het Berghuizerzwembad;
- Bij een aantal uitgaven is er sprake van een afwijkende prijsontwikkeling die niet of nauwelijks beïnvloedbaar is; dit geldt vooral bij contracten die voor langere perioden zijn afgesloten. Dit zijn o.a. uitgaven voor verzekeringen, energie, bouwkundig onderhoud, softwarelicenties en schoonmaak;
- Bij gemeenschappelijke regelingen hebben we als gemeente een klein aandeel in de besluitvorming en dus ook in de afspraken die gemaakt worden t.a.v. de indexeringen;
- De methode van renteberekening over de boekwaarden is voorgeschreven in de notitie Grondexploitaties 2016. Vanaf het jaar 2016 mag alleen de werkelijk betaalde rente over het vreemd vermogen worden toegerekend aan de grondexploitaties. Ook de disconteringsvoet is vanaf 2016 voorgeschreven, namelijk op het landelijk percentage van 2%. Dit percentage wordt gebruikt voor het contant maken van de grondexploitatieberekeningen.

Financiering

De financieringsmiddelen van de gemeente Heerde bestaan uit 2 componenten; eigen vermogen (reserves) en vreemd vermogen (leningen). Het grootste deel van het vreemde vermogen is aangetrokken in de vorm van langlopende leningen. Hiervoor wordt de werkelijk te betalen rente geraamd. Voor een deel van het vreemde vermogen is (nog) geen langlopende lening afgesloten (financieringstekort). Het rentepercentage hiervoor wordt geraamd op 2%. Voor nieuwe investeringen wordt eveneens een rentepercentage toegepast van 2%. Over het eigen vermogen wordt geen rente meer berekend (conform aanbeveling nieuwe BBV-richtlijnen).

Huren

Uitgangspunt bij de huren is een marktconforme huurprijs. Dit is aan de orde bij nieuwe verhuur of bij verlenging van aflopende contracten. Voor bestaande huur- en erfpachtovereenkomsten geldt een verhoging / indexering zoals vastgelegd in de desbetreffende overeenkomsten. Wanneer geen indexering is opgenomen dan geldt de algemene huurstijging (landelijke richtlijnen).

Doeluitkeringen

De uitvoering van taken in medebewind, waarvoor een doeluitkering wordt verstrekt, worden voor zover mogelijk binnen het door het rijk beschikbare budget uitgevoerd.

Loonkosten

De loonsom wordt berekend op basis van de feitelijke loonkosten van de formatie zoals deze in het formatieplan (conform staat B) is opgenomen. Vacatures worden geraamd op het maximum van de functieschaal.

Vervanging tijdens ziekte

Het budget voor vervanging tijdens ziekte wordt structureel geraamd op 2% van de loonsom. Hiermee is vervanging van langdurige ziekte en vervanging bij zwangerschap niet volledig maar wel voor een belangrijk deel afgedekt. Kortdurend verzuim wordt in principe door collega's opgevangen, behalve als de dienstverlening direct in het geding is (bijv. receptie). Het streven is om het totale ziekteverzuimpercentage onder de 4% te brengen en te houden.

Externe inhuur

Externe inhuur kan plaatsvinden wanneer hier incidentele baten (o.a. projecten) tegenover staan. Daarnaast kan het noodzakelijk zijn in te huren bij pieken of bij ziekte zoals hierboven al is aangegeven. Overige noodzakelijk geachte inhuur kan binnen de loonsom worden opgevangen indien er ruimte in de begroting ontstaat door onderuitputting van de loonsom als gevolg van vacatures. Het management beschouwt de hierboven genoemde bronnen als één geheel. Zo kan soms gekozen worden voor overuren, soms voor tijdelijke contracten en soms voor inhuur. Aan het eind van het jaar kan het zijn dat er een overschrijding op externe inhuur is en een onderuitputting op ziektevervangings en/of de loonsom. Het totaal van de drie posten (loonsom, ziektevervangings en incidentele baten) moet dekking geven voor het totaal van de kosten van eigen personeel en inhuur. Bij de jaarstukken wordt een overzicht opgenomen van de externe inhuur.

Budget stage- en leerwerkplaatsen

Voor de vergoeding van stagiaires is een budget van €10.000,- geraamd. Voor garantiebanen wordt voor 2020-2023 €40.000,- per jaar geraamd. Loonkosten van vakantiekrachten en overig tijdelijk werk wordt binnen de loonsom opgevangen.

Training en opleiding

Het budget voor training en opleiding wordt structureel geraamd op 2% van de loonsom (ruim €180.000,-). Deze raming wordt opgenomen bij de desbetreffende afdelingskostenplaatsen.

Productieve uren en het uurtarief

Uren worden verantwoord op de diverse producten. Het totaal aantal direct productieve uren wordt geraamd op 1.420 per formatieplaats (fte).

Daarnaast worden er uren van eigen personeel toegeschreven aan bouwgrondexploitaties, investeringen, kostendekkende exploitaties (riolering, reiniging en begraven) en aan werken voor derden.

Werken voor derden

Bij werken voor derden (bijv. aanleg uitrit) gaat het om uitvoering van taken die niet per sé door de gemeente hoeft te worden gedaan. Deze werken kunnen ook door een private partij worden uitgevoerd. Hierdoor zal ook uit het oogpunt van oneerlijke concurrentie, een commercieel tarief worden berekend. In de praktijk betekent dit een toeslag van 10% op het uurtarief plus overheadkosten.

Risico's

Bij de opstelling van de begroting wordt rekening gehouden met risico's en onzekerheden. Zoveel mogelijk wordt geprobeerd om budgetten zo juist mogelijk te ramen. Wanneer uitgaven of inkomsten een hoge mate van onzekerheid hebben worden deze als risico opgenomen in de top 10 risico's van de paragraaf Weerstandsvermogen.

[1] Uitkering uit het gemeentefonds die gekoppeld is aan de uitgaven van het rijk.

5 De plicht van lagere overheden om mee te werken aan de uitvoering van regelingen van de hogere overheid.

Beleidsmatige uitgangspunten

Rolverdeling

De begroting wordt voorbereid door de productverantwoordelijk medewerkers. De afdelingsmanagers hebben hierin een coördinerende rol voor het betreffende programma en bespreken deze met de betreffende portefeuillehouder(s). Uiteraard kijkt de concerncontroller mee. De coördinatie op de planning en ondersteuning wordt verzorgd door de financiële adviseurs. Het MT bepaalt of de inhoud van de begroting zodanig is, dat deze met het college kan worden besproken en is integraal verantwoordelijk voor de toepassing van de in deze nota genoemde uitgangspunten.

Primitieve begroting

De basis voor de primitieve begroting[1] 2020 is de meerjarenraming 2020-2022 die bij de begroting van 2019 is vastgesteld. De jaarschijf 2023 wordt hieraan toegevoegd. De richtlijnen en kaders die in dit hoofdstuk worden genoemd, moeten hierin worden verwerkt. Daarnaast moet er rekening worden gehouden met niet beïnvloedbare stijgingen. Deze doen zich vooral voor bij bijvoorbeeld (meerjarige) contracten. Niet beïnvloedbare stijgingen worden tot bestaand beleid gerekend. Hierbij gaat het om:

- Belastingen en verzekeringen;
- Energieprijzen e.d.;
- Doorlopende overeenkomsten;
- Vastgestelde begrotingen van gemeenschappelijke regelingen.

In de primitieve begroting worden tevens de begrotingsaanpassingen als gevolg van raadsbesluiten tot en met 15 juli 2019 (incl. voorjaarsnota) verwerkt.

Structureel sluitende begroting

Uitgangspunt is een begroting waarvan de structurele uitgaven en inkomsten in het begrotingsjaar 2020 minimaal in evenwicht zijn of een positief saldo vertonen. Een sluitend meerjarenperspectief waarbij het begrotingsjaar 2023 in evenwicht is is ook toegestaan. Eén of meerdere tekorten in de begrotingsjaren 2020-2022 is daarbij geen probleem. Er moet dan echter wel (incidentele) dekking worden gevonden om deze tekorten op te vangen. Incidentele uitgaven en inkomsten worden niet meegerekend. Van deze posten moet een apart overzicht worden gemaakt. Dit overzicht maakt deel uit van de programmabegroting.

Een structureel sluitende begroting en een tijdige aanlevering van de stukken resulteert in repressief toezicht[2] door de provincie. Wanneer aan 1 of beide voorwaarden niet wordt voldaan dan geldt er preventief[3] toezicht. Het gevolg hiervan is dat de begroting en de begrotingswijzigingen eerst moeten worden goedgekeurd door de provincie voordat tot uitvoering mag worden overgegaan.

Beleidsruimte: nieuw voor oud

Voor nieuw beleid geldt dat er een integrale afweging moet kunnen plaatsvinden. Dit betekent dus dat de afweging en prioritering voor nieuw beleid gemaakt moet worden voorafgaand aan het begrotingsjaar. Het is onwenselijk om gedurende het jaar voorstellen voor nieuw beleid te behandelen. Uitgangspunt is "nieuw beleid voor oud beleid", oftewel geen verhoging van de structurele lasten.

Voor nieuwe investeringen geldt dezelfde integrale afweging. Ook deze worden in samenhang beoordeeld. Om een goede afweging te kunnen maken, moet er voor iedere investering een afzonderlijke onderbouwing worden gegeven voor nut, noodzaak en kosten. Tevens moet worden aangegeven wat de consequenties zijn wanneer de investering niet doorgaat.

De kosten (afschrijving en rente) voor nieuwe investeringen worden het 1e jaar voor 1/3 deel in de begroting opgenomen.

Voor alle investeringen geldt een minimum grensbedrag van €10.000,-. Investeringen met een lager bedrag worden direct in de exploitatie geraamd; hierop wordt niet afgeschreven.

Investeringen < dan €100.000,- worden lineair afgeschreven; investeringen > dan €100.000,- worden afgeschreven op annuïteitenbasis[4].

[1] Begroting zoals die is vastgesteld door de gemeenteraad voorafgaand aan het begrotingsjaar.

[2] Mildste vorm van toezicht; de gemeente kan zonder voorafgaande goedkeuring van de Provincie de begroting en de begrotingswijzigingen uitvoeren.

[3] Vorm van toezicht waarbij de Provincie de begroting en begrotingswijzigingen van de gemeente vooraf moet goedkeuren. Wanneer deze goedkeuring er niet is dan mag het

gemeentebestuur geen uitgaven doen.

[4] Conform financiële verordening gemeente Heerde 2019 (inclusief 1e wijziging).

Detailoverzicht mutaties per categorie

Omschrijving kostenplaats	Omschrijving kostensoort	lasten/baten	bij-aframing 2019	bij-aframing 2020	bij-aframing 2021	bij-aframing 2022	categorie
504000 Personeel & organisatie	Overige kosten voormalig personeel	Lasten	13.500				1
504100 Personeelskosten secundair overig	Opleiding en ontwikkeling	Lasten	20.000				1
504200 Personeelskosten overig	Juridisch advies	Lasten	7.000				1
521000 Raad	Salarissen personeel	Lasten	80.000	80.000	80.000	80.000	1
521050 Griffie	Salarissen personeel	Lasten		50.000	50.000	50.000	1
521550 Streekarchivariaat	Bijdrage streekarchivariaat	Lasten	8.000	8.000	8.000	8.000	1
523000 Brandweer	Bijdrage gemeenschapp.regelingen	Lasten	88.126	119.163	117.739	117.739	1
523100 Openbare orde & Veiligheid	NOG Veiligheidshuis	Lasten	7.500	7.500	7.500	7.500	1
531300 Algemene uitkering	Algemene uitkering gemeentefonds	Baten	58.661	-15.067	12.243	-24.555	1
533200 Toerisme & Recreatie	Bijdrage vitale vakantieparken	Lasten		12.000	12.000	12.000	1
545250 Milieubeheer	Bijdrage omgevingsdienst	Lasten	33.246	40.449	42.986	46.563	1
565100 Kunst & Cultuur	Cultuurplein	Lasten	5.000	8.300	10.200	12.100	1
573105 Veiligheid, jeugdreclassering en opvang	Veilig thuis/spoed	Lasten	13.936	15.704	17.234	18.792	1
575250 Jeugdgezondheidszorg	Bijdr.GGD Gelre 4-19 jaar	Lasten	12.382	12.382	12.382	12.382	1
575250 Jeugdgezondheidszorg	Verian JGZ 0-4 jaar	Lasten	23.000	23.000	23.000	23.000	1
575500 Kosten CJG	Kosten regioteam Apeldoorn accountmanager	Lasten	13.000	13.000	13.000	13.000	1
577305 dec. Uitkering WSW/Reïntegratie	Deelfonds Reïntegratie	Baten	212	267	374	432	1
585100 Volksgezondheid	Bijdrage gemeenschapp.regelingen	Lasten		3.934	3.934	3.934	1
585150 Vreemdelingen inburgering	Ov.inkomenoverdrachten v. provincie	Baten	23.700	11.850	11.850	11.850	1
585250 Basismobiliteit	Beheer en regie Plus OV	Lasten	37.000	37.000	37.000	37.000	1
585250 Basismobiliteit	Vervoer PlusOV	Lasten	229.230	229.230	229.230	229.230	1
Subtotaal categorie 1			673.493	656.712	688.672	658.967	
502020 Brandweergarage Heerde	Energieverbruik	Lasten	11.000	11.000	11.000	11.000	2

502020 Brandweergarage Heerde	Gemeentelijke belastingen	Lasten	500	500	500	500	2
502020 Brandweergarage Heerde	Verzekeringen overig	Lasten	275	275	275	275	2
502020 Brandweergarage Heerde	Algemeen onderhoud gebouwen	Lasten	15.000	15.000	15.000	15.000	2
502020 Brandweergarage Heerde	Schoonmaakkosten en -artikelen	Lasten	5.325	5.325	5.325	5.325	2
502020 Brandweergarage Heerde	Waterverbruik	Lasten	500	500	500	500	2
502020 Brandweergarage Heerde	Ledigen containers	Lasten	750	750	750	750	2
502020 Brandweergarage Heerde	Verzekering opstal	Lasten	1.250	1.250	1.250	1.250	2
502020 Brandweergarage Heerde	Kapitaallasten	Lasten	26.432	27.530	28.650	29.790	2
521150 College	Ov.niet duurz.goed.diensten	Lasten	-33.500	-33.500	-33.500	-33.500	2
523000 Brandweer	Bijdrage VNOG Brandweer	Lasten	-61.032	-62.130	-63.250	-64.390	2
531751 Reserve precariobelasting			-70.000	-70.000	-70.000	0	2
531750 Precariobelasting	Precariobelasting	Baten	70.000	70.000	70.000	0	2
533000 Economische zaken	Bijdrage Regio Zwolle	Lasten	33.500	33.500	33.500	33.500	2
551200 Beheerplan Wegen	Groot onderhoud	Lasten	53.000				2
551351 Reserve herstel degeneratieschade	Beschikking reserve	Baten	-53.000				2
551900 Onderhoudsplan begraafplaatsen	Felua groep	Lasten		-24.000	-24.000	-24.000	2
551901 Reserve begraafplaatsen	Beschikking reserve	Baten		24.000	24.000	24.000	2
563050 Overig lokaal onderwijsbeleid	Onderwijsachterstandenbeleid	Lasten	58.037	47.625	37.213	37.213	2
563050 Overig lokaal onderwijsbeleid	Onderwijsachterstandenbeleid	Baten	-31.238	-20.828	-10.414	-10.414	2
563050 Overig lokaal onderwijsbeleid	Onderwijsachterstandenbeleid	Baten	-77.867	-77.867	-77.867	-77.867	2
575350 Dec.uitkering peuterspeelzaalwerk	Ov. ink.overdr. Rijk	Baten	41.650	52.063	62.476	62.476	2
Subtotaal categorie 2			-9.418	993	11.408	11.408	
500040 Dienstverlening en informatiebeheer	Overige personeel van derden	Lasten	59.000				3
502040 Brandweergarage Wapenveld	Schoonmaakkosten en -artikelen	Lasten		900	900	900	3
502165 Gemeentekantoor Eperweg 5	Schoonmaakkosten en -artikelen	Lasten	5.000	5.000	5.000	5.000	3
502165 Gemeentekantoor Eperweg 5	Algemeen onderhoud gebouwen	Lasten		1.500	1.500	1.500	3
502345 OBS De Horsthoek (F 421)	Algemeen onderhoud gebouwen	Lasten	10.000				3
502345 OBS De Horsthoek (F 421)	Schoonmaakkosten en -artikelen	Lasten	6.000				3
502440 Sportzaal Wapenveld	Schoonmaakkosten en -artikelen	Lasten	5.000	5.000	5.000	5.000	3

502440 Sportzaal Wapenveld	Waterschapslasten	Lasten		500	500	500	3
502460 Sporthal Faberhal	Beveiliging	Lasten		2.500	2.500	2.500	3
502460 Sporthal Faberhal	Schoonmaakkosten en -artikelen	Lasten	5.000	5.000	5.000	5.000	3
521000 Raad	Studie gemeenteraad	Lasten		3.000	3.000	3.000	3
521050 Griffie	Opleiding en ontwikkeling	Lasten		1.000	1.000	1.000	3
521150 College	Overige loonbetalingen personeel	Lasten	5.000				3
521150 College	Representatiekosten	Lasten	8.000				3
521450 Basisregistratie	Digitaal beeldmateriaal	Lasten	8.800	8.800	8.800	8.800	3
521550 Streekarchivariaat	Bijdrage streekarchivariaat	Lasten		17.600	17.600	17.600	3
523150 APV	Leges APV	Baten	8.500	8.500	8.500	8.500	3
531610 Belastingen overig	Aanmaning	Baten	15.000	15.000	15.000	15.000	3
533050 Markten	Ov.niet duurz.goed.diensten	Lasten	4.500	4.500	4.500	4.500	3
533200 Toerisme & Recreatie	Kapitaallasten	Lasten		4.449	13.347	13.347	3
547250 Omgevingswet	Overige goederen en diensten	Lasten	18.125	72.500			3
547250 Omgevingswet	Bijdrage gemeenschapp.regelingen	Lasten		50.000			3
549100 De Noordgouw	Kapitaallasten	Lasten		11.094	33.283	33.283	3
551200 Beheerplan Wegen	Weginspectie	Lasten		6.500			3
551450 Verkeersmaatregelen	Kapitaallasten	Lasten		3.005	9.015	9.015	3
551450 Verkeersmaatregelen	Ov.niet duurz.goed.diensten	Lasten	6.000	6.000	6.000	6.000	3
565300 Monumentenzorg	Provinciale subsidie voor gemeentelijke monumenten	Lasten	15.162				3
579050 Levensonderhoud	Ov. sociale uitkeringen in geld	Lasten	82.400				3
579050 Levensonderhoud	Ov. sociale uitkeringen in geld	Lasten		10.700			3
581005 Wmo uitvoeringskosten incl externe advies	Advieskosten Wmo	Lasten	5.000	5.000	5.000	5.000	3
581055 Maatwerkvoorzieningen ZIN BG	maatwerk immaterieel ZIN	Lasten	-85.000	-85.000	-85.000	-85.000	3
581155 Maatwerkvoorzieningen PGB BG	Maatwerk immaterieel PGB	Lasten	-9.000	-9.000	-9.000	-9.000	3
581750 Maatwerkvoorzieningen natura materieel v	Vervoersvoorzieningen	Lasten	30.300	30.300	30.300	30.300	3
581800 Maatwerkvoorzieningen natura materieel w	Woonvoorzieningen	Lasten	70.000	70.000	70.000	70.000	3
502120 Muziekkoepeel Veessen	Algemeen onderhoud gebouwen	Lasten		1.500	1.500	1.500	3
Subtotaal categorie 3			272.787	255.848	153.245	153.245	

502680 Villa Jacoba	Algemeen onderhoud gebouwen	Lasten	7.500				4
521600 Duurzaamheid	Ov.niet duurz.goed.diensten	Lasten	75.000	75.000	75.000	75.000	4
545000 Volkshuisvesting	Ov.niet duurz.goed.diensten	Lasten	10.000				4
579050 Levensonderhoud	Loonkostensubsidie	Lasten	50.000	50.000	50.000	50.000	4
579400 Kwijtscheldingen	Kwijtschelding reinigingsrechten	Lasten	10.000	10.000	10.000	10.000	4
585150 Vreemdelingen inburgering	Maatschappelijk begeleiding	Lasten	35.550	35.550	35.550	35.550	4
585150 Vreemdelingen inburgering	Informatie & Advies	Lasten	-42.430	-42.430	-42.430	-42.430	4
Subtotaal categorie 4			145.620	128.120	128.120	128.120	
502165 Gemeentekantoor Eperweg 5	Verzekeringen overig	Lasten		-275	-275	-275	5
502440 Sporthal Wapenveld / 502460 Sporthal Faberhal / 502480 Dorpsaccommodatie Veessen	Overige ink. overdrachten v.h. rijk	Baten	-10.000				5
506100 Elektronische dienstverlening	Ov.niet duurz.goed.diensten	Lasten	-5.000	-5.000	-5.000	-5.000	5
521050 Griffie	Salarissen personeel	Lasten		-10.000	-10.000	-10.000	5
523000 Brandweer	Overige goederen en diensten	Baten		-8.000	-8.000	-8.000	5
525100 Verkiezingen	Presentiegelden	Lasten		-7.330			5
525100 Verkiezingen	Diverse aanschaffingen	Lasten		-16.340			5
531100 Deelnemingen nutsbedrijven	Dividend BNG	Baten	-11.000				5
531200 Geldleningen > 1 jaar	Rente kort geld	Lasten	-85.000				5
531300 Algemene uitkering	Ov.niet duurz.goed.diensten	Lasten		-4.870	-4.870	-4.870	5
531510 OZB woningen	OZB - zakelijk gerechtigden woningen	Baten	-40.000				5
531850 Saldo voor bestemming	Niet in te delen lasten	Lasten	-35.767	-26.590	-224.333	-204.056	5
549201 Reserve vrijkomende locaties	Beschikking reserve	Baten		-33.087	-33.087	-30.167	5
551000 Gemeentelijke gronden	Opbrengsten van grondverkoop	Baten	-10.000				5
551750 Beheerplan verlichting en uitvoering	Energie	Lasten		-10.000	-12.000	-14.000	5
567200 Integratie uitkering combinatie function	Ov. ink.overdr. Rijk	Baten	-6.100	-6.100	-6.100	-6.100	5
579050 Levensonderhoud	Deelfonds Reintegratie	Baten	-272.340	-272.340	-272.340	-272.340	5
579250 Schulddienstverlening	Bijdrage stadsbank	Lasten	-20.000	-20.000	-20.000	-20.000	5
579450 Bijzondere bijstand/leenbijstand	Bijzondere bijstand	Lasten	-25.000	-25.000	-25.000	-25.000	5

581750 Maatwerkvoorzieningen natura materieel	Leges gehandicaptenparkeerkaart	Baten		-5.000	-5.000	-5.000	5
539000 Grondexploitatie	Grondexploitatie	Baten	-440.000	-200.000	-200.000	-200.000	5
Subtotaal categorie 5			-960.207	-649.932	-826.005	-804.808	
Totaal			122.275	391.741	155.440	146.932	

Overzicht ombuigingsvoorstellen

Overzicht
 ombuigingsvoorstellen
 (wijzigingen t.o.v.
 oorspronkelijke versie in rood
 weergegeven; tevens bedragen
 negatief -/- opgenomen)

		<u>2019</u>	<u>2020</u>	<u>2021</u>	<u>2022</u>
	<u>Bestuur en Financiën</u>				
1	Openingstijden gemeentekantoor	-16.500	-16.500	-16.500	-16.500
2	Mediation en juridisch advies	-15.000	-15.000	-15.000	-15.000
3	Afschrijving De Heerd en De Rhijnsberg	-80.000	-80.000	-80.000	-80.000
4	Hondenbelasting (invoer voor 2019 niet overgenomen)	0	-60.000	-60.000	-60.000
5	Toeristenbelasting (gefaseerd verhoogd met 0,10 voor 2019; € 0,25 voor 2020 en 2021 en € 0,50 voor 2022 e.v.)	-18.000	-45.000	-45.000	-90.000
		-129.500	-216.500	-216.500	-261.500
	<u>Ruimte</u>				
6	Leges WABO	-75.000	-75.000	-75.000	-75.000
7	Tarieven riolering verlagen/tarieven OZB verhogen	-300.000	-300.000	-300.000	-300.000
8	Verkoop gemeentelijke gronden	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
9	Beheerplan Openbaar Groen	-11.000	-11.000	-11.000	-11.000
10	Kadaster en Landmeten	-2.400	-2.400	-2.400	-2.400
11	Beheerplan Wegen en Vegen	-4.000	-4.000	-4.000	-4.000
12	Beheerplan Water verwerkingskosten	-10.000	-10.000	-10.000	-10.000
13	Beheerplan Wegen verwerkingskosten	-10.000	-10.000	-10.000	-10.000
14	Beheerplan Wegen weginspectie	-5.500	-5.500	-5.500	-5.500

15	Voormalige zoutloods Zwarteweg	-27.086	-27.086	-27.086	-27.086
		-444.986	-444.986	-444.986	-444.986
	<u>Samenleving</u>				
16	Investeren en doorontwikkelen toegang sociaal domein	100.000	-137.500	-137.500	-137.500
17	Algemene voorziening schoon en leefbaar huis		-180.000	-180.000	-180.000
18	Algemene voorziening regieondersteuning (AVR)	-115.000	-165.000	-165.000	-165.000
19	Woningaanpassingen	-25.000	-50.000	-50.000	-50.000
20	Specialistische GGZ kennis in het CJG	35.000	-100.000	-100.000	-200.000
21	Onderzoek naar sluiting consultatiebureau Wapenveld	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
22	Inzet op activerings- en participatiekandidaten	43.200	43.200	-166.800	-166.800
23	Bijraming WSW-budget		-57.513	-47.873	-47.022
24	Subsidie tafeltje dekje		-11.000	-11.000	-16.000
25	Mantelzorgcompliment	-20.500	-20.500	-20.500	-20.500
26	Subsidies < € 1.000,- (niet overgenomen; burgerparticipatie)		0	0	0
27	Cultuursector (burgerparticipatie)			-50.000	-50.000
28	Programma Sociaal Maatschappelijk (burgerparticipatie)			-50.000	-50.000
		17.700	-678.313	-978.673	-1.082.822
	<u>Overhead</u>				
28	Taakstellende bezuiniging	-300.000	-300.000	-300.000	-300.000
	<u>Totaal</u>	-856.786	-1.639.799	-1.940.159	-2.089.308

Afkortingenlijst

AED	= automatische externe defibrillator
AmvB	= Algemene maatregel van Bestuur
AMW	= Algemeen Maatschappelijk Werk
AOV-er	= Ambtenaar Openbare Veiligheid
APV	= Algemeen Plaatselijke Verordening
Arbo	= Arbeidsomstandigheden
AU	= Algemene Uitkering
AWBZ	= Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten
BAG	= Basisregistratie Adressen en Gebouwen
BB	= Bijzondere Bijstand
BBO	= Bijzonder Basis Onderwijs
BBV	= Besluit Begroting en Verantwoording
Bbz	= Besluit bijstandverlening zelfstandigen
Begr.wijz.	= begrotingswijziging
BGT	= Basiskaart Grootschalige Topografie
BJZ	= Bureau Jeugdzorg
BNG	= Bank Nederlandse Gemeenten
Bofv	= Bestuurlijk overleg financiële verhoudingen
BRO	= Besluit Ruimtelijke Ordening
BRP	= Basis Registratie Personen
BSHW	= Brede School Heerde West
BTW	= Bruto Toegevoegde Waarde
BV	= Besloten Vennootschap
BWS	= Besluit woning gebonden subsidies
c.q.	= casu quo
CAK	= Centraal Administratie Kantoor
Cao	= Collectieve arbeidsovereenkomst

CJG	= Centra Jeugd en Gezin
CMS	= contentmanagementsysteem
CVN	= Centraal Veluws Natuurgebied
d.d.	= de dato
DD JGZ	= Digitaal Dossier Jeugdgezondheidszorg
DigiD	= Digitale identiteit
DLG	= Dienst Landelijk Gebied
DVA	= dienstverleningsafspraken
e.d.	= en dergelijke
EG	= Europese Gemeenschap
E-gem	= Elektronische gemeenten
EKD	= Elektronisch Kinddossier
EMU	= Economische en Monetaire Unie
EPC	= Energie Prestatie Coëfficiënt
etc.	= et cetera
EVA	= Epe, Voorst en Apeldoorn
Fido	= Financiering decentrale overheden
fte	= fulltime-equivalent
FWI	= Fonds Werk en Inkomen
GAP	= Gemeentelijk Afkoppel Plan
GBA	= Gemeentelijke Basis Administratie
GBKN	= Grootschalige Basiskaart Nederland
GFT	= Groente, Fruit en Tuin
GGD	= Gemeenschappelijke Gezondheidsdienst
GGNet	= Geestelijke Gezondheidszorg Net (instelling voor geestelijke gezondheidszorg)
GGZ	= Geestelijke Gezondheidszorg
GHOR	= Geneeskundige Hulpverlening bij Ongevallen en Rampen
GPR	= Gemeentelijke Praktijk Richtlijn

GRP	= Gemeentelijk rioleringsplan
GVVP	= Gemeentelijk Verkeers- en Vervoersplan
H2O	= Hattem, Heerde en Oldebroek
ha.	= hectare
HAVO	=
HHV	= hoger algemeen voortgezet onderwijs
HOF	= Heerder Historische Vereniging
HUP	= Houdbare Overheidsfinanciën
HV	= Handhavings Uitvoerings Programma Huishoudelijke Verzorging
IAU	= Incidenteel aanvullende uitkering
i.h.k.v.	= in het kader van
I&M	= Infrastructuur en Milieu
i.o.	= in oprichting
i.r.t.	= in relatie tot
ICT	= informatie- en communicatietechnologie
ID-kaart	= Identiteitskaart
IOAW	= Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers
IOAZ	= Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen
ISV	= Investeringsbudget stedelijke vernieuwing
JCO	= Justitieel casusoverleg
KCC	= Klant Contact Centrum
KWP3	= Kwalitatief Woonprogramma 2010-2019
LEA	= Lokale Educatieve Agenda
LOP	= landschapsontwikkelingsplan

m.b.t.	= met betrekking tot
m ²	= vierkante meter
M2A	project modernisering applicatielandschap
mbo	= middelbaar beroeps onderwijs
MD Veluwe	= Maatschappelijke Dienstverlening Veluwe
MDT	= Multi Disciplinair Team
Mer	= Milieueffectrapportage
MFA	= multifunctionele accommodatie
MPG	= Meerjaren Prognose Grondexploitatie
MT	= Managementteam
NAW	= Naam, adres en woonplaats
NEN	= Nederlandse norm
NHR	= Nieuwe Handels Register
NIEGG	= Niet in exploitatie genomen gronden
n.l.	= namelijk
NOG	= Noord- en Oost Gelderland
NSVV	= Nederlandse Stichting voor Verlichtingskunde
NT	= Nederlandse Taal
NUP	= Nationaal Uitvoerings Programma
NV	= Naamloze Vennootschap
o.a.	= onder andere
OAB	= Onderwijs Achterstanden Beleid
OBO	= Openbaar Basis Onderwijs
ODNV	= Omgevingsdienst Noord- Veluwe
OEM	= Overige eigen middelen
OKE	= Wet ontwikkelingskansen door kwaliteit en educatie
OM	= Openbaar Ministerie
OW	= Openbare Werken
OZB	= Onroerende Zaak Belasting

PDCA	= Plan, Do, Check en Act
PDR	= Programma Directie Rijkswaterstaat
pgb	= Persoonsgebonden budget
PGO	= Patiënten-, gehandicaptenorganisatie en ouderenbonden
PGO	= Periodiek Gezondheids Onderzoek
PIOFACH	= Personeel, Inkoop, Organisatie, Financiën, Automatisering, Communicatie, Huisvesting
PKB	= planologische kernbeslissing
pva	= plan van aanpak
P&C cyclus	= Planning- en control cyclus
RDW	= Rijksdienst Wegverkeer
RGV	= Recreatiegemeenschap Veluwe
RIP	= Rijksinpassingsplan
RMC/VSV	= Regionaal meld- en coördinatiepunt vroegtijdig schoolverlaten
RNV	= Regio Noord-Veluwe
RO	= Ruimtelijke ontwikkeling
ROD	= Regionale Omgevingsdiensten
ROVA	= Regionale Organisatie Verwijdering Afvalstoffen
RPD	= Regionaal Programma Bedrijventerreinen
RROL	= Regionale Regeling Operationele Leiding
RUD	= Regionale Uitvoeringsdiensten
SLOK	= Stimulering van Lokale Klimaatinitiatieven
soza	= sociale zaken
t.b.v.	= ten behoeve van
TOP	= toeristisch overstap punt
UWV	= Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen

VAVO	= Voortgezet algemeen volwassenenonderwijs
VBT	= Veluws Bureau voor Toerisme
vm.	= Voormalig
VNG	= Vereniging van Nederlandse gemeenten
VNOG	= Veiligheidsregio Noord- en Oost Gelderland
VOF	= Vennootschap onder firma
VRM	= Veiligheid, Ruimte en Milieu
VROM	= Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer
VSV	= Vroegtijdig schoolverlaten
VTH	= Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving
VVE	= Voor- en Vroegschoolse Educatie
vwo	= voortgezet wetenschappelijke onderwijs
VWS	= Volksgezondheid, Welzijn en Sport
Wabo	= Wet algemene bepalingen omgevingsrecht
WGS	= Wet gemeentelijke schuldhulpverlening
WIJ	= Wet Investeren in Jongeren
WION	= Wet Informatie Ondergrondse Netwerken
WIW	= Wet inschakeling werkzoekenden
WMO	= Wet Maatschappelijke Ondersteuning
Wob	Wet openbaarheid van bestuur
WOZ	= Wet Onroerende Zaken
WRO	= Wet Ruimtelijke Ordening
WSNP	= Wet Schuldsanering Natuurlijke Personen
Wsw	= Wet sociale werkvoorziening
WWB	= Wet Werk en Bijstand
ZAT	= Zorg Advies Team
ZAS	= Ziekteverzuim als signaal

